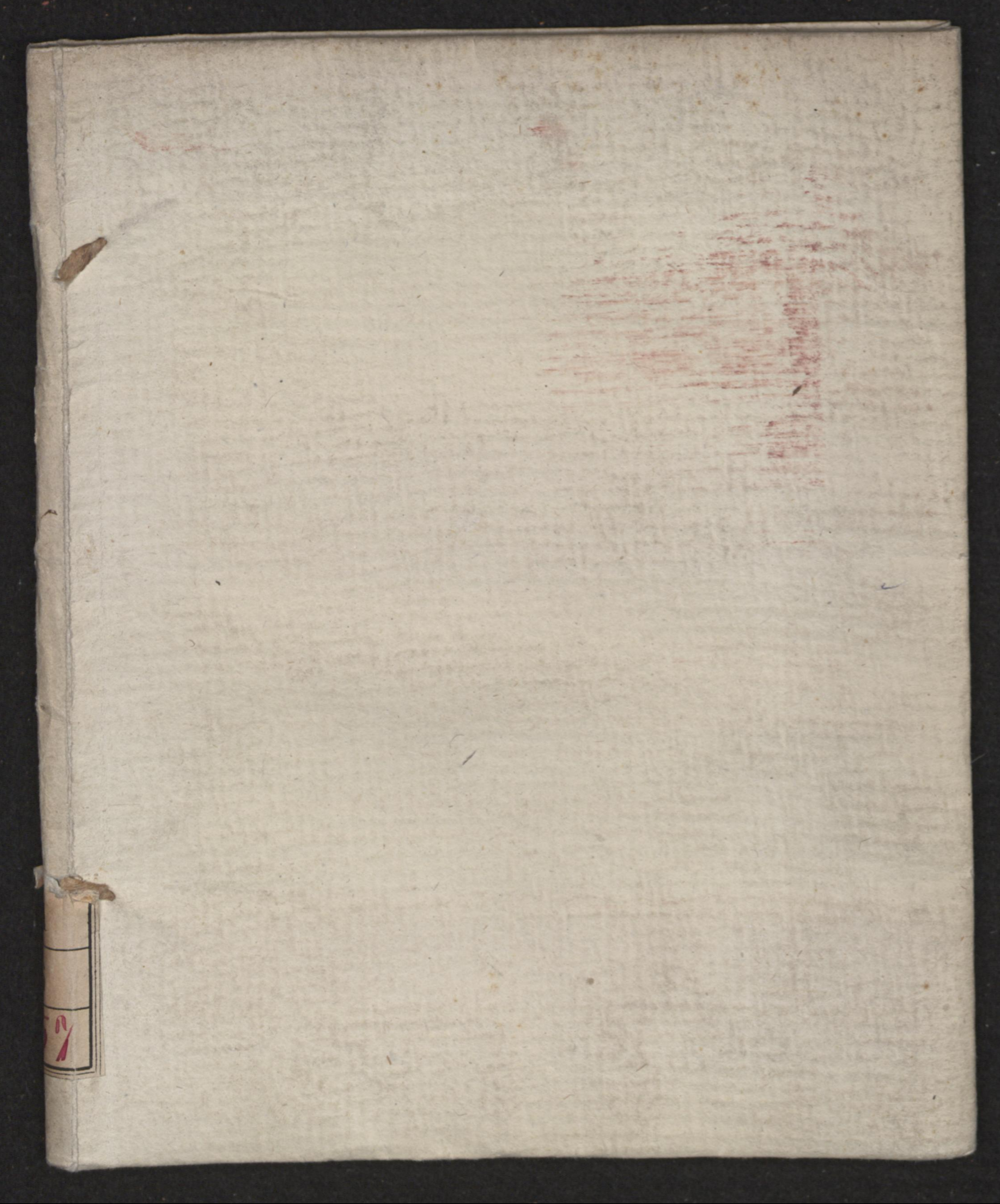
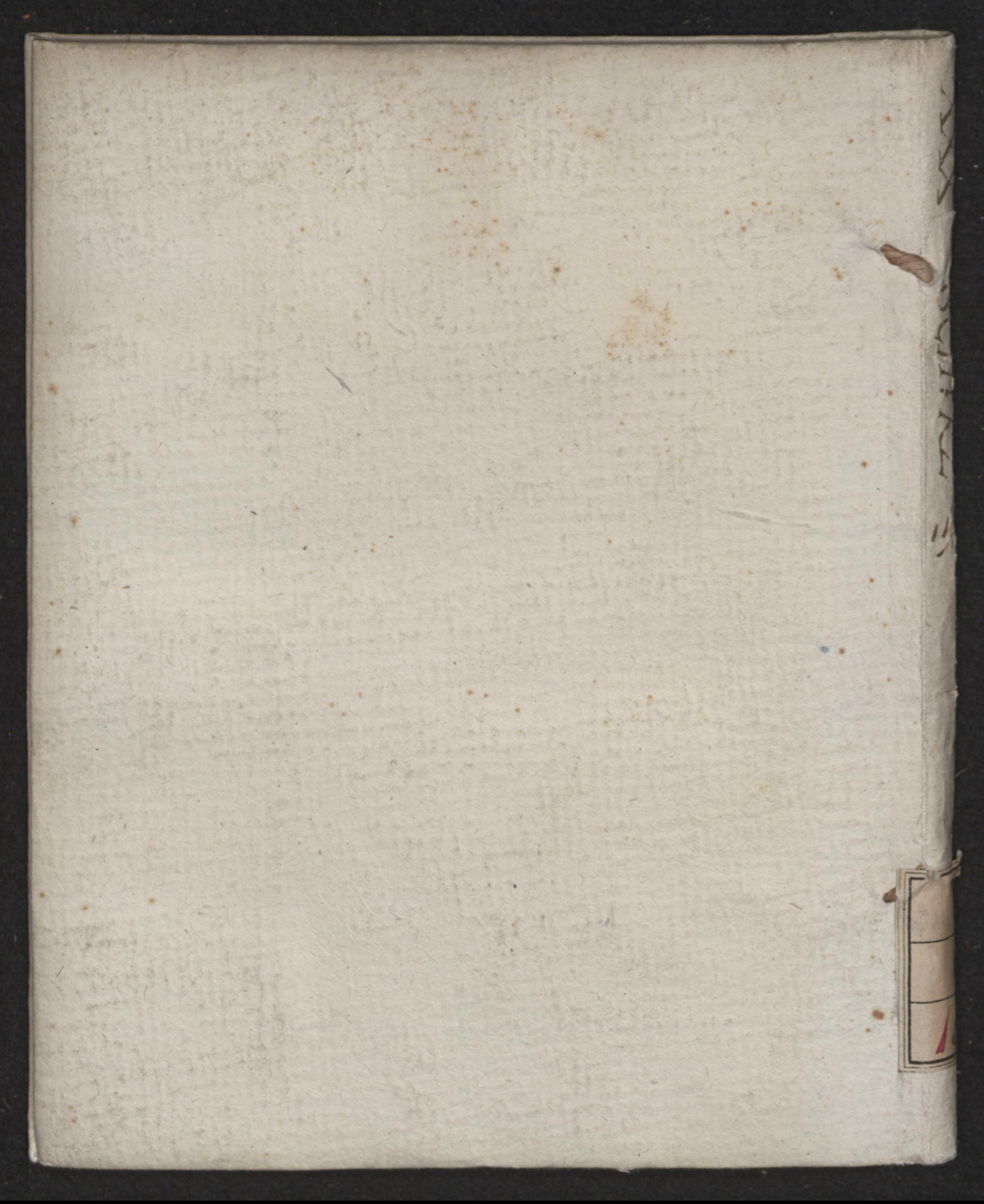
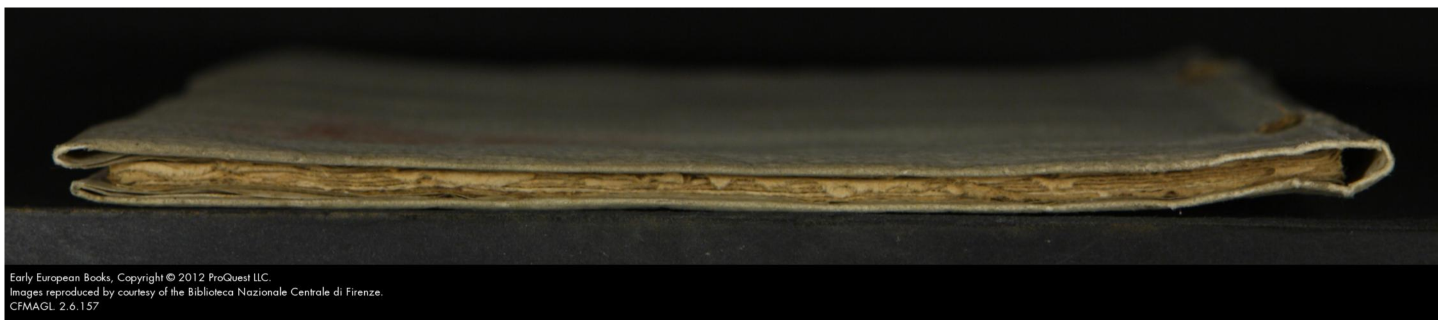
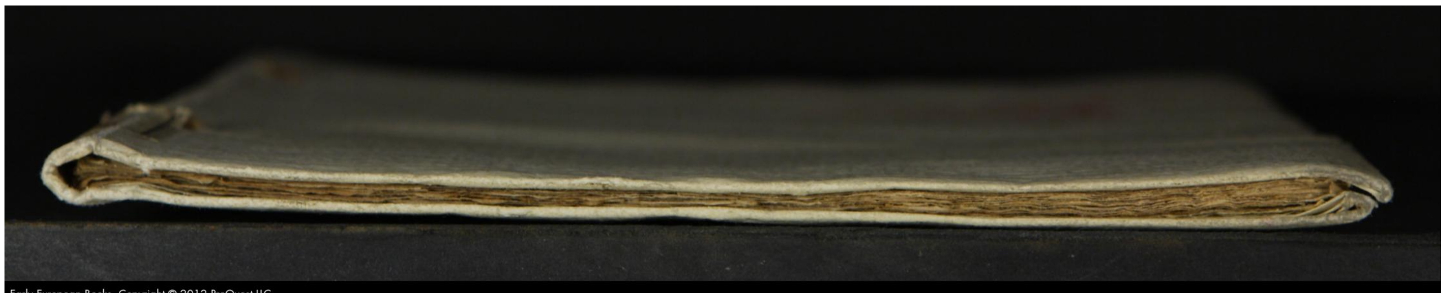
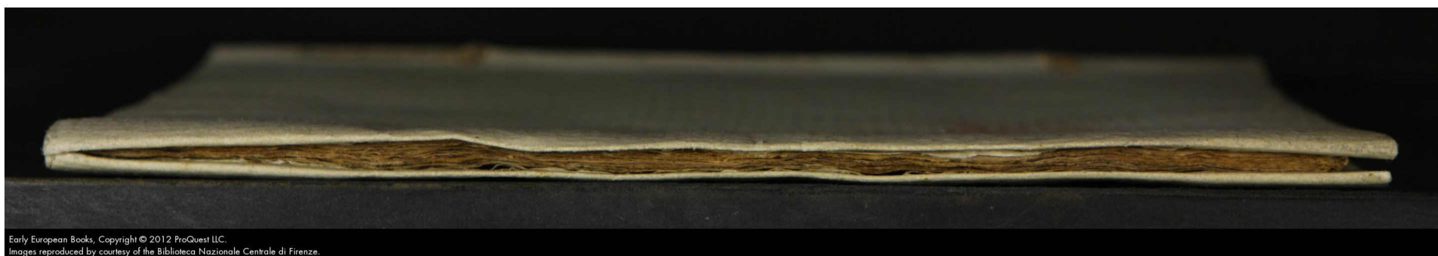

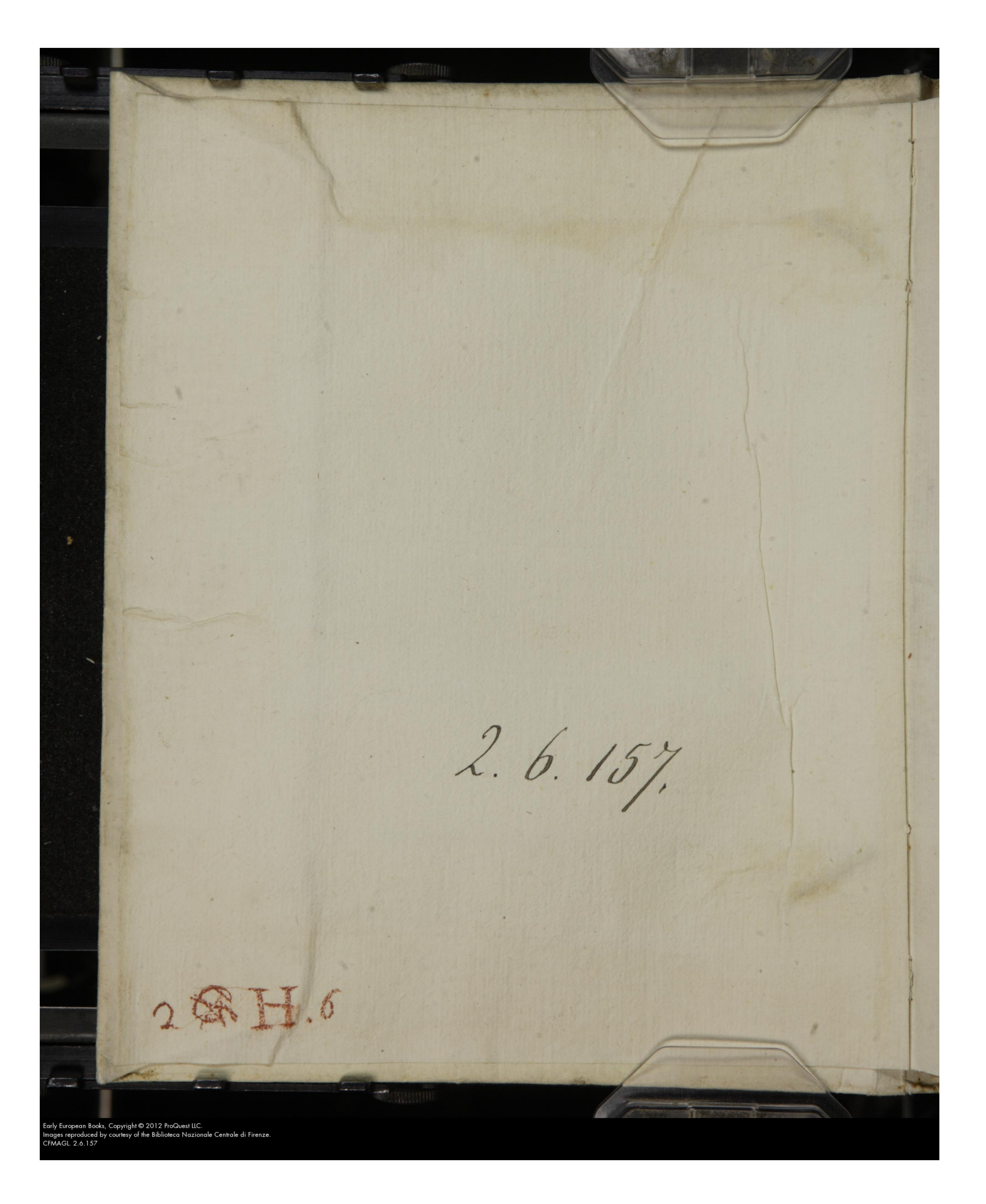

XXX
SCHVRZ
II
6
15

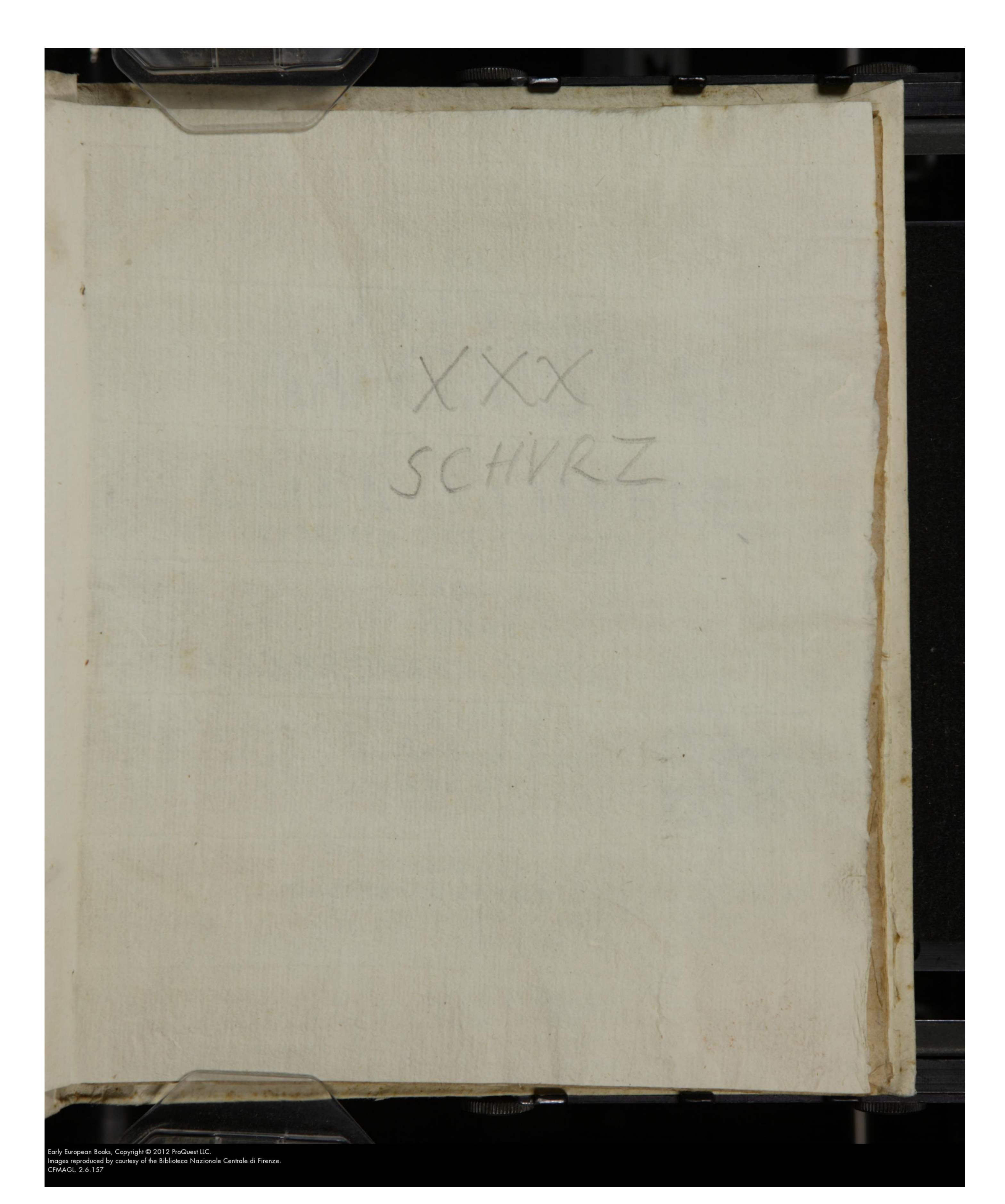

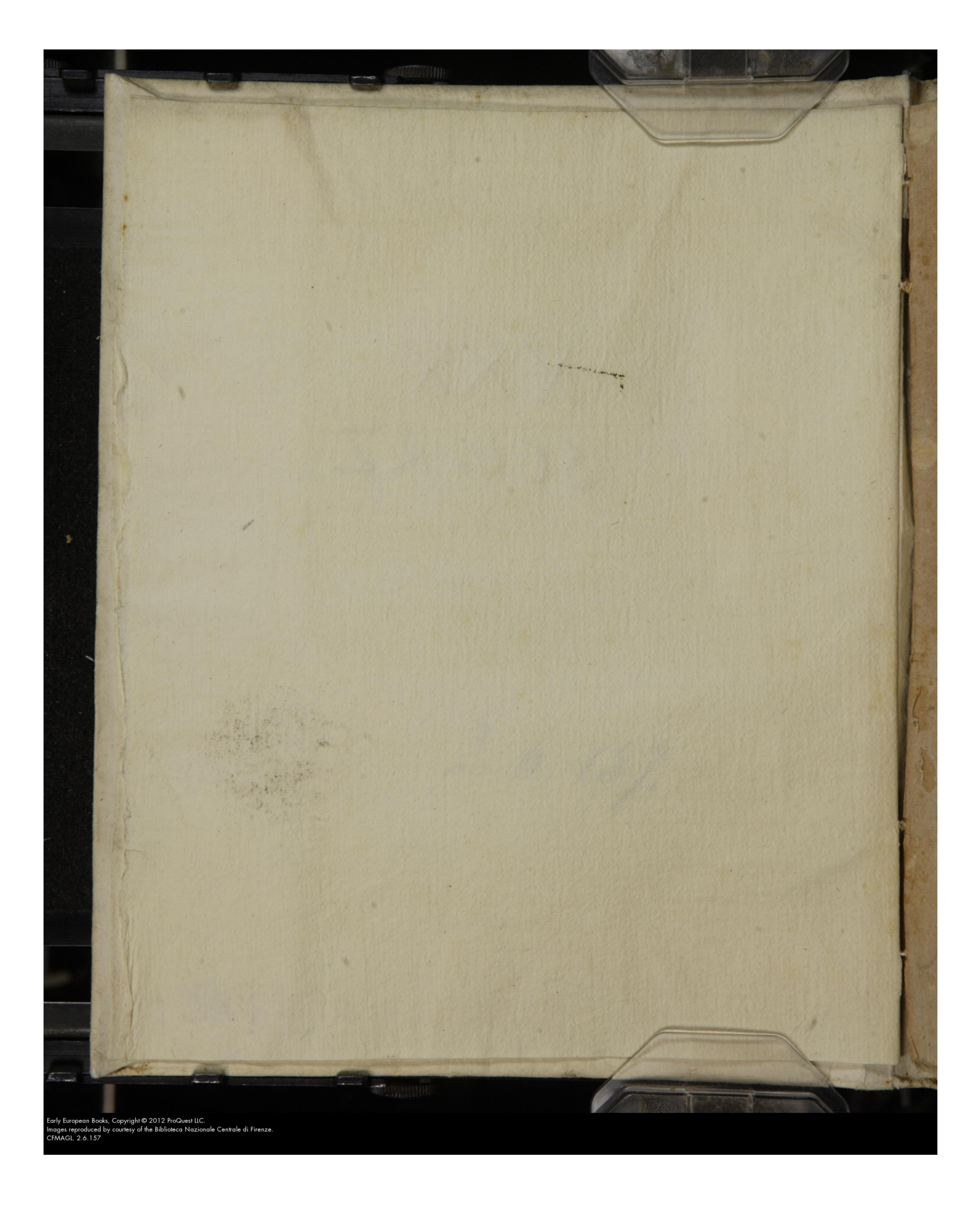

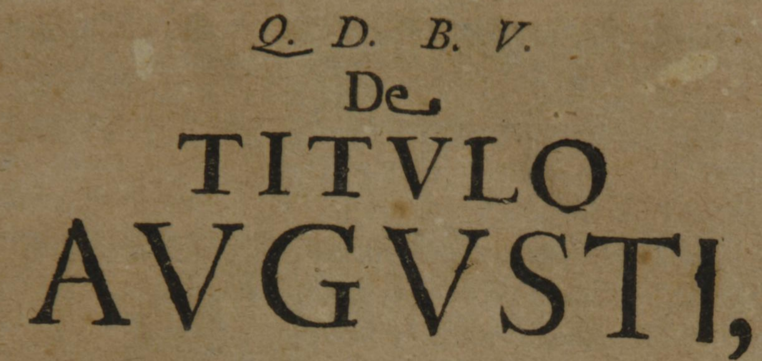

XXX
SCHVRZ

Q. D. B. V.

De

TITVLO AVGVSTI,

PRAESIDE

CONR. SAMVELE SCHVRZFLEISCHIO,

PROF. P.

differet

M. IO. ERDMANN. DASCHITZKY,

VRATISLAV.

In Auditorio Maiori

IX. KAL. AVGVSTI,

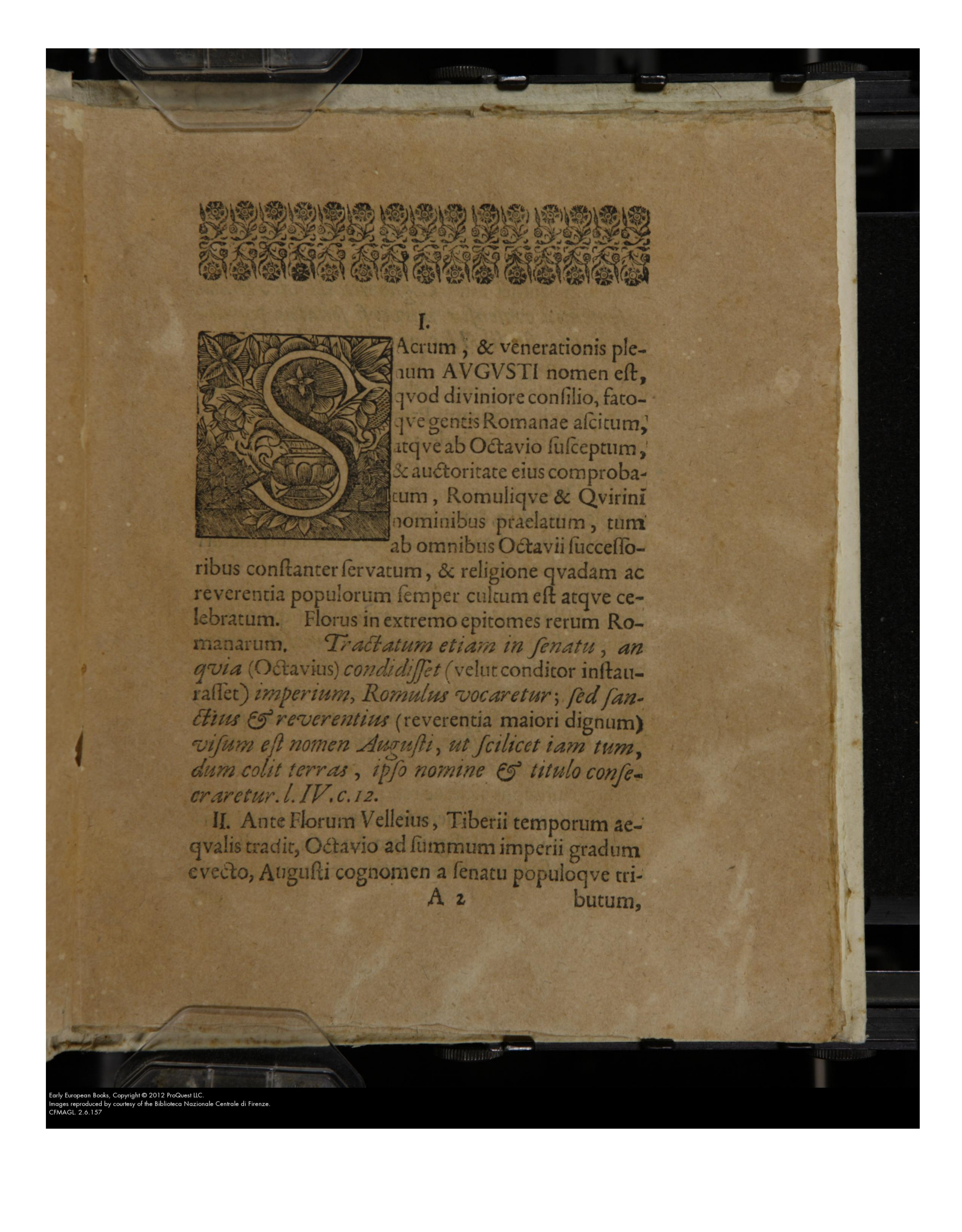
cIↄ Iↄc XCVI.

VITEMBERGAE,

Prelo CHRISTIANI KREVSIGII, Acad. Typ.

Schurz

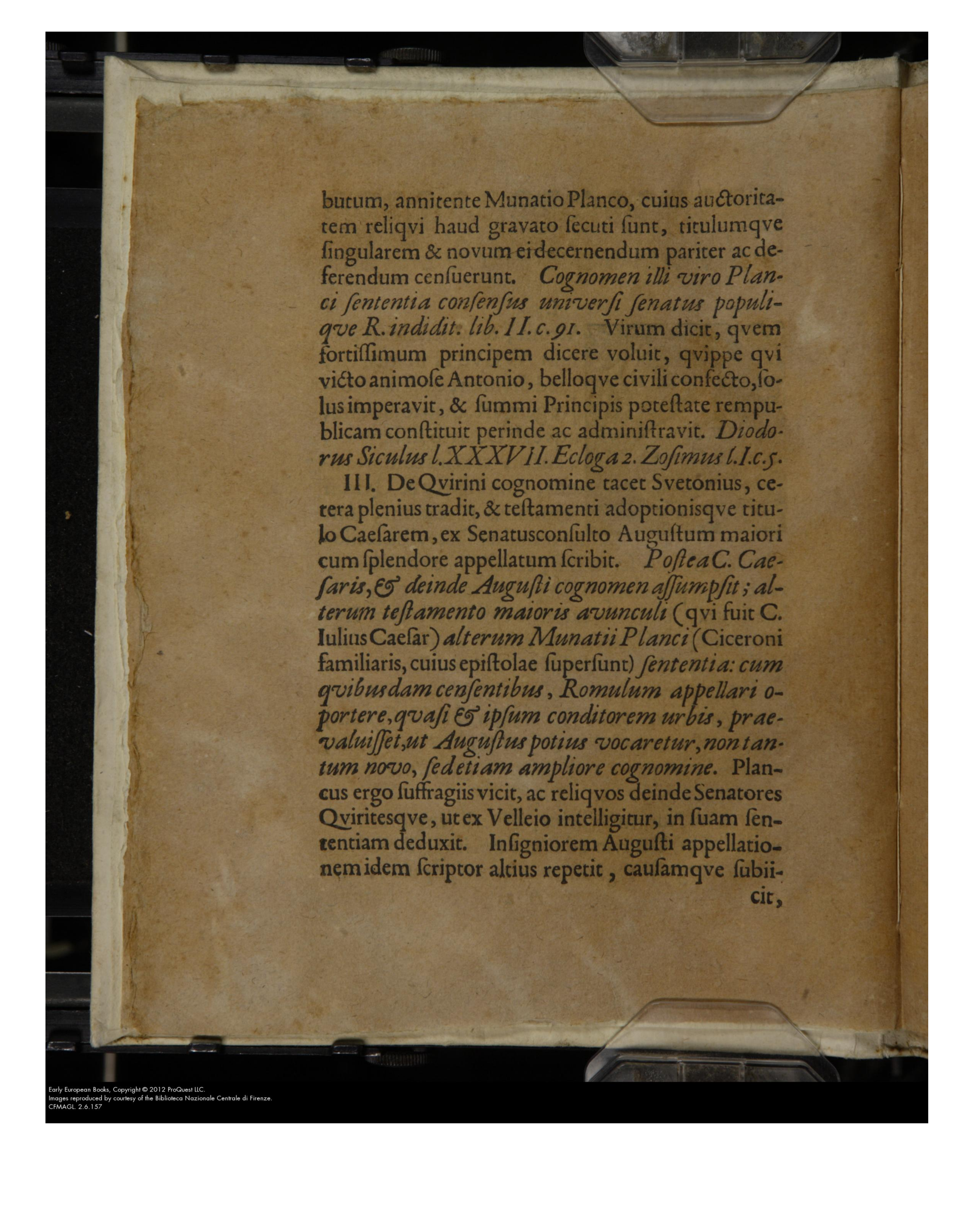
XXX
SCHVRZ

I.

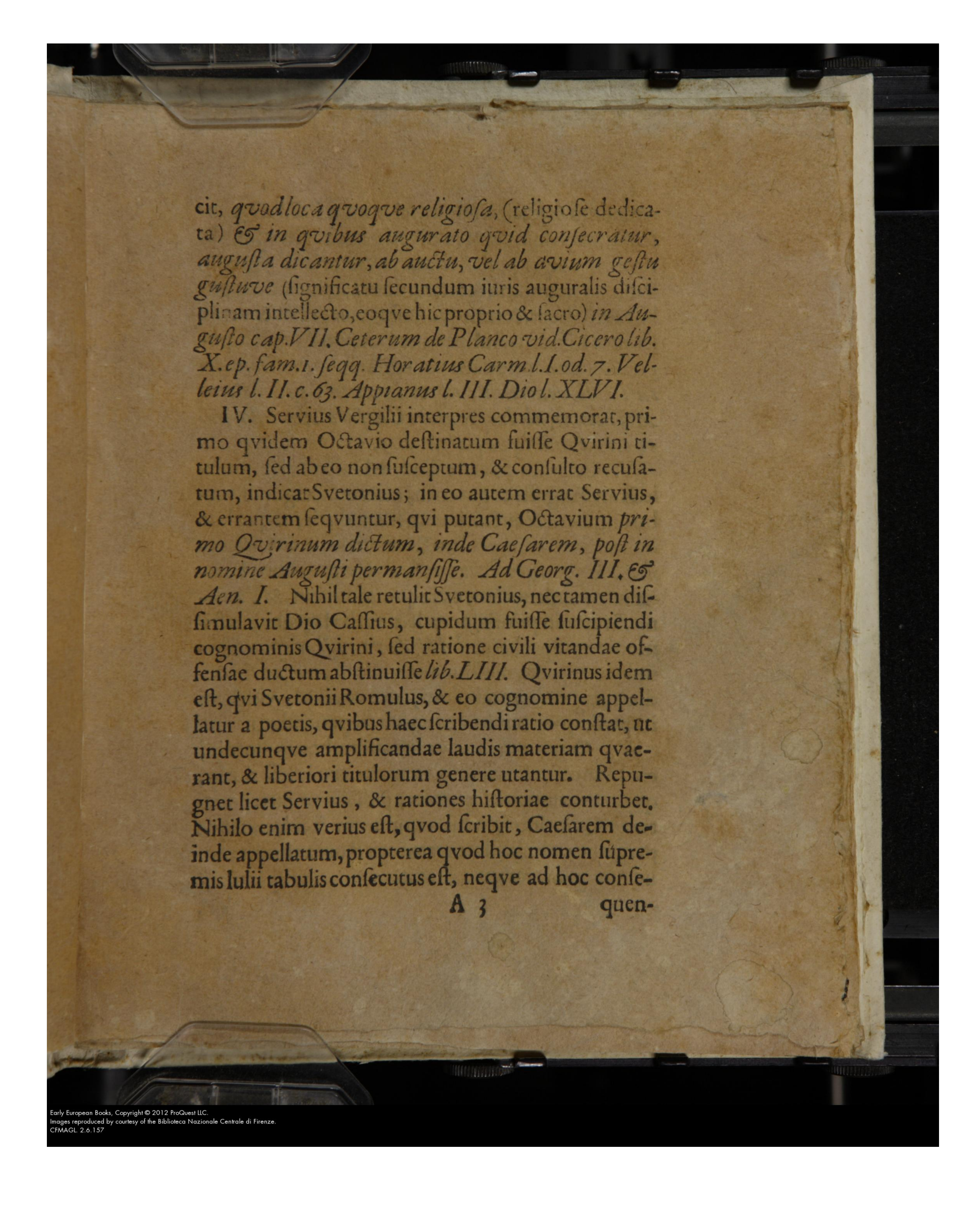
SAcrum, & venerationis plenum AVGVSTI nomen eſt, qvod diviniore conſilio, fatoqve gentis Romanae aſcitum, atqve ab Octavio ſuſceptum, & auctoritate eius comprobatum, Romuliqve & Qvirini nominibus praelatum, tum ab omnibus Octavii ſucceſſoribus conſtanter ſervatum, & religione qvadam ac reverentia populorum ſemper cultum eſt atqve celebratum. Florus in extremo epitomes rerum Romanarum. *Tractatum etiam in ſenatu, an qvia* (Octavius) *condidiſſet* (velut conditor inſtauraſſet) *imperium, Romulus vocaretur; ſed ſanctius & reverentius* (reverentia maiori dignum) *viſum eſt nomen Auguſti, ut ſcilicet iam tum, dum colit terras, ipſo nomine & titulo conſecraretur. l. IV. c. 12.*

II. Ante Florum Velleius, Tiberii temporum aeqvalis tradit, Octavio ad ſummum imperii gradum evecto, Auguſti cognomen a ſenatu populoqve tri-

butum, annitente Munatio Planco, cuius auctoritatem reliqvi haud gravato ſecuti ſunt, titulumqve ſingularem & novum ei decernendum pariter ac deferendum cenſuerunt. *Cognomen illi viro Planci ſententia conſenſus univerſi ſenatus populiqve R. indidit. lib. II. c. 91.* Virum dicit, qvem fortiſſimum principem dicere voluit, qvippe qvi victo animoſe Antonio, belloqve civili confecto, ſolus imperavit, & ſummi Principis poteſtate rempublicam conſtituit perinde ac adminiſtravit. *Diodorus Siculus l. XXXVII. Ecloga 2. Zoſimus l. I. c. 5.*

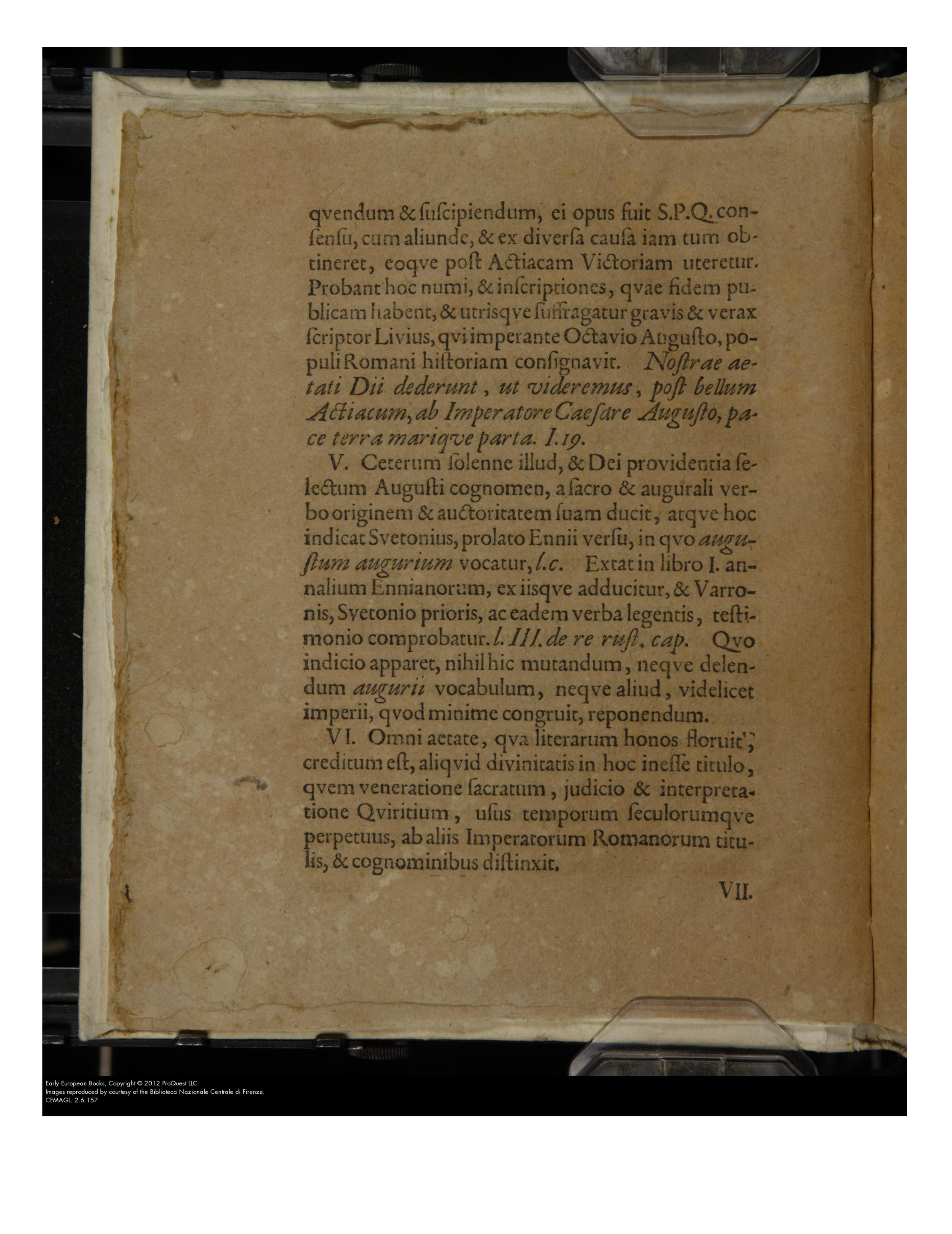
III. De Qvirini cognomine tacet Svetonius, cetera plenius tradit, & teſtamenti adoptionisqve titulo Caeſarem, ex Senatusconſulto Auguſtum maiori cum ſplendore appellatum ſcribit. *Poſtea C. Caeſaris, & deinde Auguſti cognomen aſſumpſit; alterum teſtamento maioris avunculi* (qvi fuit C. Iulius Caeſar) *alterum Munatii Planci* (Ciceroni familiaris, cuius epiſtolae ſuperſunt) *ſententia: cum qvibusdam cenſentibus, Romulum appellari oportere, qvaſi & ipſum conditorem urbis, praevaluiſſet, ut Auguſtus potius vocaretur, non tantum novo, ſed etiam ampliore cognomine.* Plancus ergo ſuffragiis vicit, ac reliqvos deinde Senatores Qviritesqve, ut ex Velleio intelligitur, in ſuam ſententiam deduxit. Inſigniorem Auguſti appellationem idem ſcriptor altius repetit, cauſamqve ſubiicit,

cit,

cit, *qvod loca qvoqve religioſa*, (religioſe dedicata) *& in qvibus augurato qvid conſecratur, auguſta dicantur, ab auctu, vel ab avium geſtu guſtuve* (ſignificatu ſecundum iuris auguralis diſciplinam intellecto, eoqve hic proprio & ſacro) *in Auguſto cap. VII. Ceterum de Planco vid. Cicero lib. X. ep. fam. 1. ſeqq. Horatius Carm. l. I. od. 7. Velleius l. II. c. 63. Appianus l. III. Dio l. XLVI.*

IV. Servius Vergilii interpres commemorat, primo qvidem Octavio deſtinatum fuiſſe Qvirini titulum, ſed ab eo non ſuſceptum, & conſulto recuſatum, indicat Svetonius; in eo autem errat Servius, & errantem ſeqvuntur, qvi putant, Octavium *primo Qvirinum dictum, inde Caeſarem, poſt in nomine Auguſti permanſiſſe. Ad Georg. III. & Aen. I.* Nihil tale retulit Svetonius, nec tamen diſſimulavit Dio Caſſius, cupidum fuiſſe ſuſcipiendi cognominis Qvirini, ſed ratione civili vitandae offenſae ductum abſtinuiſſe *lib. LIII.* Qvirinus idem eſt, qvi Svetonii Romulus, & eo cognomine appellatur a poetis, qvibus haec ſcribendi ratio conſtat, ut undecunqve amplificandae laudis materiam qvaerant, & liberiori titulorum genere utantur. Repugnet licet Servius, & rationes hiſtoriae conturbet. Nihilo enim verius eſt, qvod ſcribit, Caeſarem deinde appellatum, propterea qvod hoc nomen ſupremis Iulii tabulis conſecutus eſt, neqve ad hoc conſe-

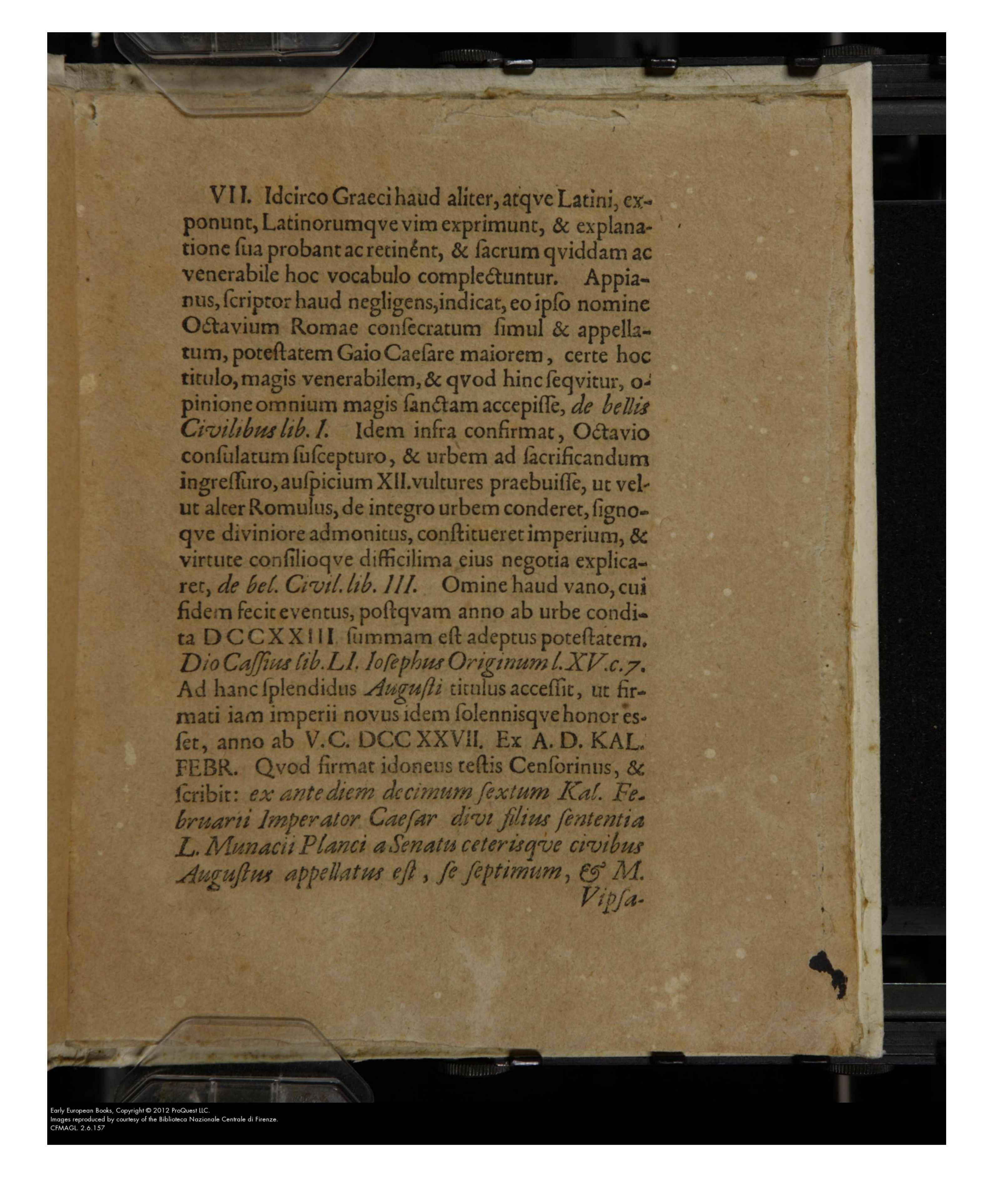

qvendum & ſuſcipiendum, ei opus fuit S.P.Q. conſenſu, cum aliunde, & ex diverſa cauſa iam tum obtineret, eoqve poſt Actiacam Victoriam uteretur. Probant hoc numi, & inſcriptiones, qvae fidem publicam habent, & utrisqve ſuffragatur gravis & verax ſcriptor Livius, qvi imperante Octavio Auguſto, populi Romani hiſtoriam conſignavit. *Noſtrae aetati Dii dederunt, ut videremus, poſt bellum Actiacum, ab Imperatore Caeſare Auguſto, pace terra mariqve parta. l.19.*

V. Ceterum ſolenne illud, & Dei providentia ſelectum Auguſti cognomen, a ſacro & augurali verbo originem & auctoritatem ſuam ducit, atqve hoc indicat Svetonius, prolato Ennii verſu, in qvo *auguſtum augurium* vocatur, *l.c.* Extat in libro I. annalium Ennianorum, ex iisqve adducitur, & Varronis, Svetonio prioris, ac eadem verba legentis, teſtimonio comprobatur. *l. III. de re ruſt. cap.* Qvo indicio apparet, nihil hic mutandum, neqve delendum *augurii* vocabulum, neqve aliud, videlicet imperii, qvod minime congruit, reponendum.

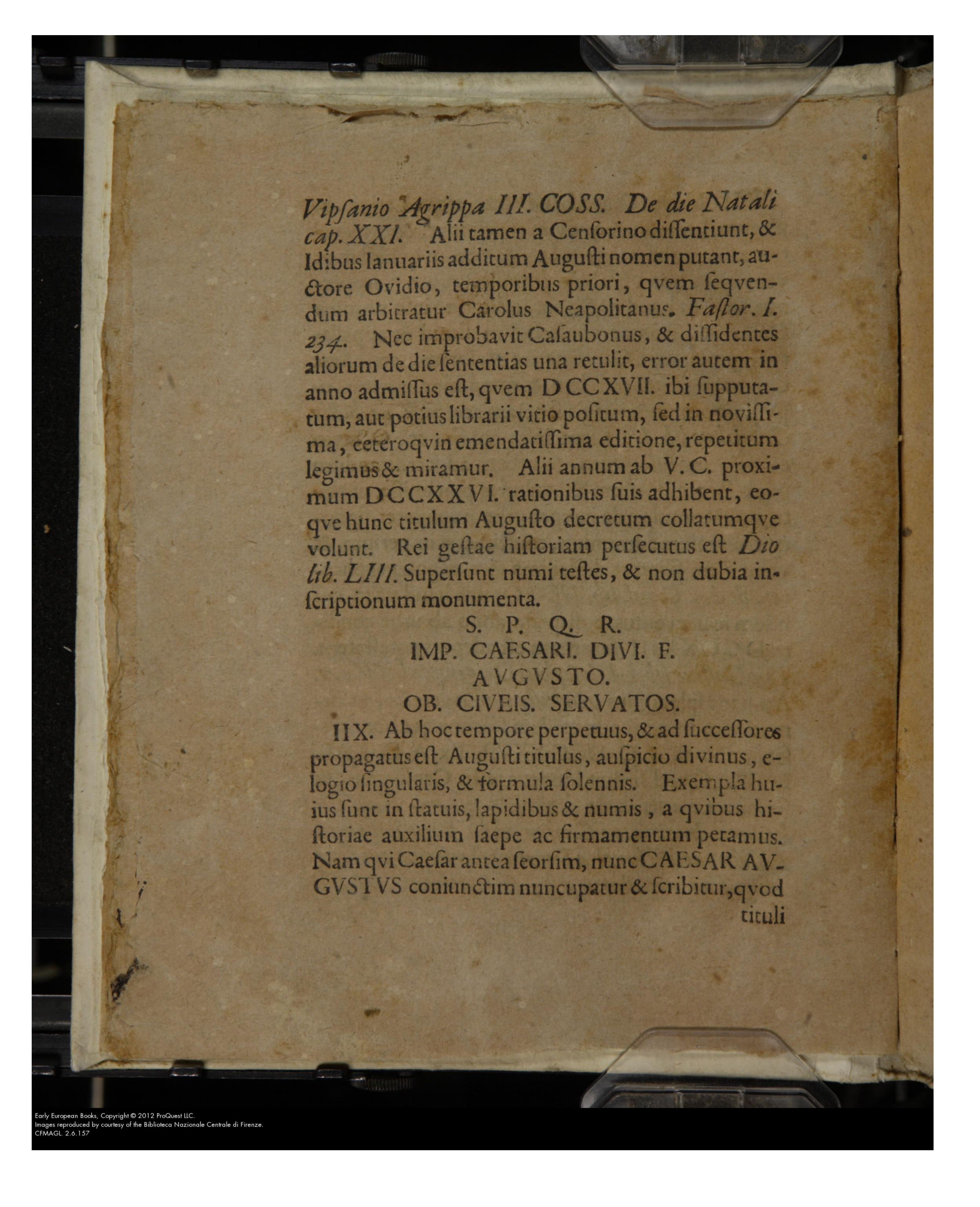
VI. Omni aetate, qva literarum honos floruit, creditum eſt, aliqvid divinitatis in hoc ineſſe titulo, qvem veneratione ſacratum, judicio & interpretatione Qviritium, uſus temporum ſeculorumqve perpetuus, ab aliis Imperatorum Romanorum titulis, & cognominibus diſtinxit.

VII.

VII. Idcirco Graeci haud aliter, atqve Latini, exponunt, Latinorumqve vim exprimunt, & explanatione ſua probant ac retinênt, & ſacrum qviddam ac venerabile hoc vocabulo complectuntur. Appianus, ſcriptor haud negligens, indicat, eo ipſo nomine Octavium Romae conſecratum ſimul & appellatum, poteſtatem Gaio Caeſare maiorem, certe hoc titulo, magis venerabilem, & qvod hinc ſeqvitur, opinione omnium magis ſanctam accepiſſe, *de bellis Civilibus lib. I.* Idem infra confirmat, Octavio conſulatum ſuſcepturo, & urbem ad ſacrificandum ingreſſuro, auſpicium XII. vultures praebuiſſe, ut velut alter Romulus, de integro urbem conderet, ſignoqve diviniore admonitus, conſtitueret imperium, & virtute conſilioqve difficilima eius negotia explicaret, *de bel. Civil. lib. III.* Omine haud vano, cui fidem fecit eventus, poſtqvam anno ab urbe condita DCCXXIII. ſummam eſt adeptus poteſtatem. *Dio Caſſius lib. LI. Ioſephus Originum l. XV. c. 7.* Ad hanc ſplendidus *Auguſti* titulus acceſſit, ut firmati iam imperii novus idem ſolennisqve honor eſſet, anno ab V. C. DCC XXVII. Ex A. D. KAL. FEBR. Qvod firmat idoneus teſtis Cenſorinus, & ſcribit: *ex ante diem decimum ſextum Kal. Februarii Imperator Caeſar divi filius ſententia L. Munacii Planci a Senatu ceterisqve civibus Auguſtus appellatus eſt, ſe ſeptimum, & M.*

Vipſa-

Vipsanio Agrippa III. COSS. De die Natali cap. XXI. Alii tamen a Censorino dissentiunt, & Idibus Ianuariis additum Augusti nomen putant, auctore Ovidio, temporibus priori, qvem seqvendum arbitratur Carolus Neapolitanus. *Fastor. I. 234.* Nec improbavit Casaubonus, & dissidentes aliorum de die sententias una retulit, error autem in anno admissus est, qvem DCCXVII. ibi supputatum, aut potius librarii vitio positum, sed in novissima, ceteroqvin emendatissima editione, repetitum legimus & miramur. Alii annum ab V. C. proximum DCCXXVI. rationibus suis adhibent, eoqve hunc titulum Augusto decretum collatumqve volunt. Rei gestae historiam persecutus est *Dio lib. LIII.* Supersunt numi testes, & non dubia inscriptionum monumenta.

S. P. Q. R.
IMP. CAESARI. DIVI. F.
AVGVSTO.
OB. CIVEIS. SERVATOS.

IIX. Ab hoc tempore perpetuus, & ad successores propagatus est Augusti titulus, auspicio divinus, elogio singularis, & formula solennis. Exempla huius sunt in statuis, lapidibus & numis, a qvibus historiae auxilium saepe ac firmamentum petamus. Nam qvi Caesar antea seorsim, nunc CAESAR AVGVSTVS coniunctim nuncupatur & scribitur, qvod

tituli

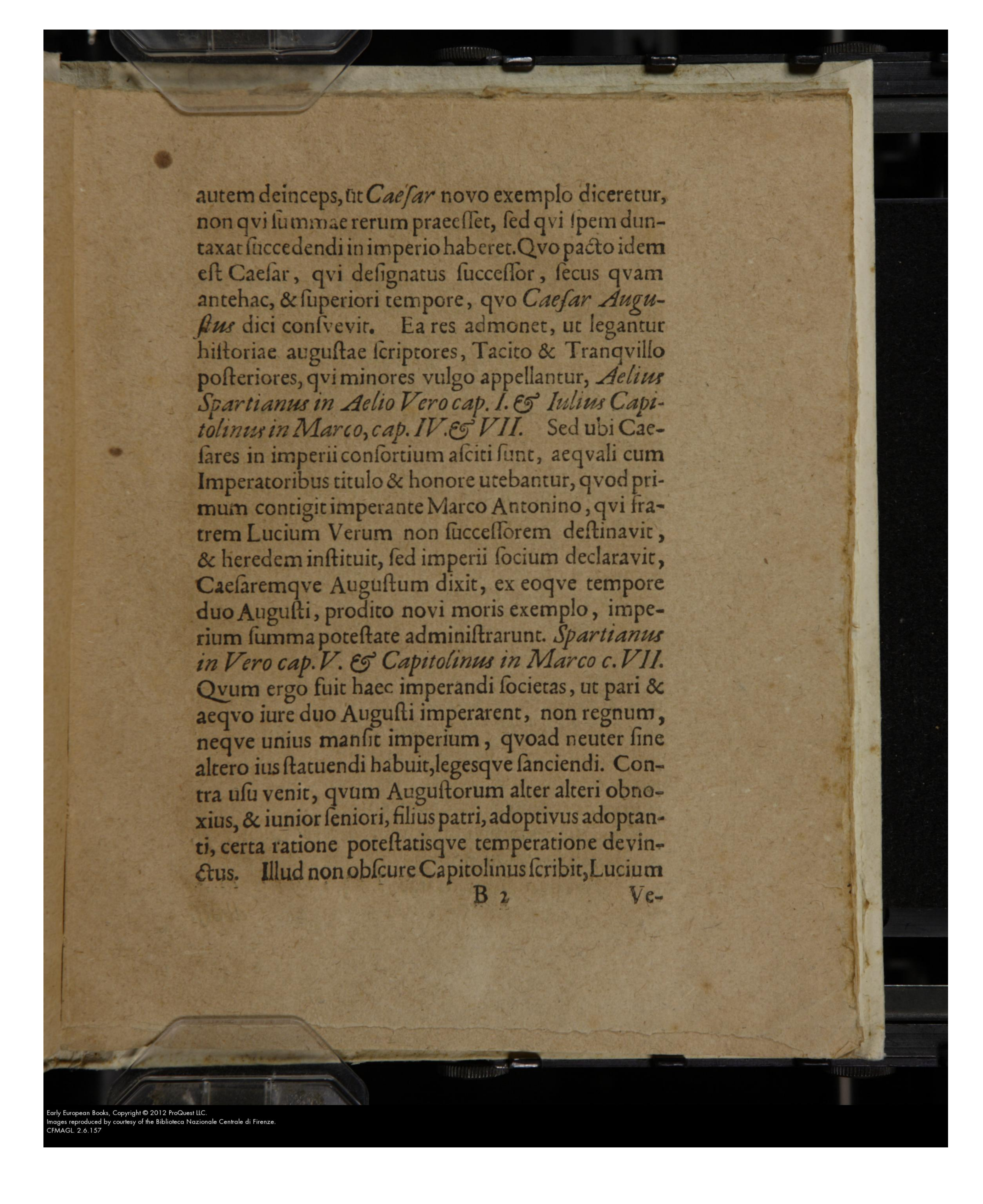
tituli in numis incisi ostendunt. Graecus extat, qvo Consulatus Octavii VII. insignitur, Dionisqve ad hanc rem pertinens narratio confirmatur. ΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. ΚΑΙΣΑΡΑ ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Est alius, qvi conditoris oppidi huius, prope Actium extructi, memoriam servat. ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. Aversa parte ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. Latinus, sed perrarus, & conspectu nostro dignus, duos consules aperte signat Octavium Caesarem, & M. Vipsanium Agrippam, uterqve annum DCCXXVII. indicat, qvo alter septimum, alter tertium, urbis consulatum gerebat. CAESAR AVGVSTVS. M. AGRIPPA. Qvare haec Caesaris Augusti appellatio in formulam abiit, & a gravi scriptore Livio usurpata est, *l. XXIIX. c. 12. Postrema omnium* (Hispania) *nostra demum aetate* (tertio post collatum Augusti titulum anno, cui DXXX. V. C. respondet) *ductu auspicioqve Augusti Caesaris, perdomita est.* Hispaniam intelligit, Asturiae & Cantabriae regionibus comprehensam, qvod ex Dione intelligitur, *lib. LII.*

IX. Cum igitur in summo esset regiae potestatis fastigio Octavius, varios suscepit honores & titulos, qvorum alii successionem familiae & nominis, alii auctoritatem per se maximam, alii maximam simul & sacram significarunt, nullam vero novam ei potestatem addiderunt. Ab his autem diversum est

Imperatoris nomen, qvod nominibus titulisqve omnibus praeposuit Octavius, revera ut *praenomen* esset, regiiqve iuris praelio Actiaco parti, Qviritiumqve obseqvio firmati documentum. Fidem rei facit vetus inscriptio. IMP. CAESAR. DIVI. F. AVGVSTVS. Contra duces exercituum, & summi castrorum praefecti titulum imperatoris nomini gentilitio subiecerunt, ut causam recepti huius tituli ostenderent, qvi ab exercitu appellati imperatores, populi certe auspicio praeerant copiis, & mandata potestate fungebantur.

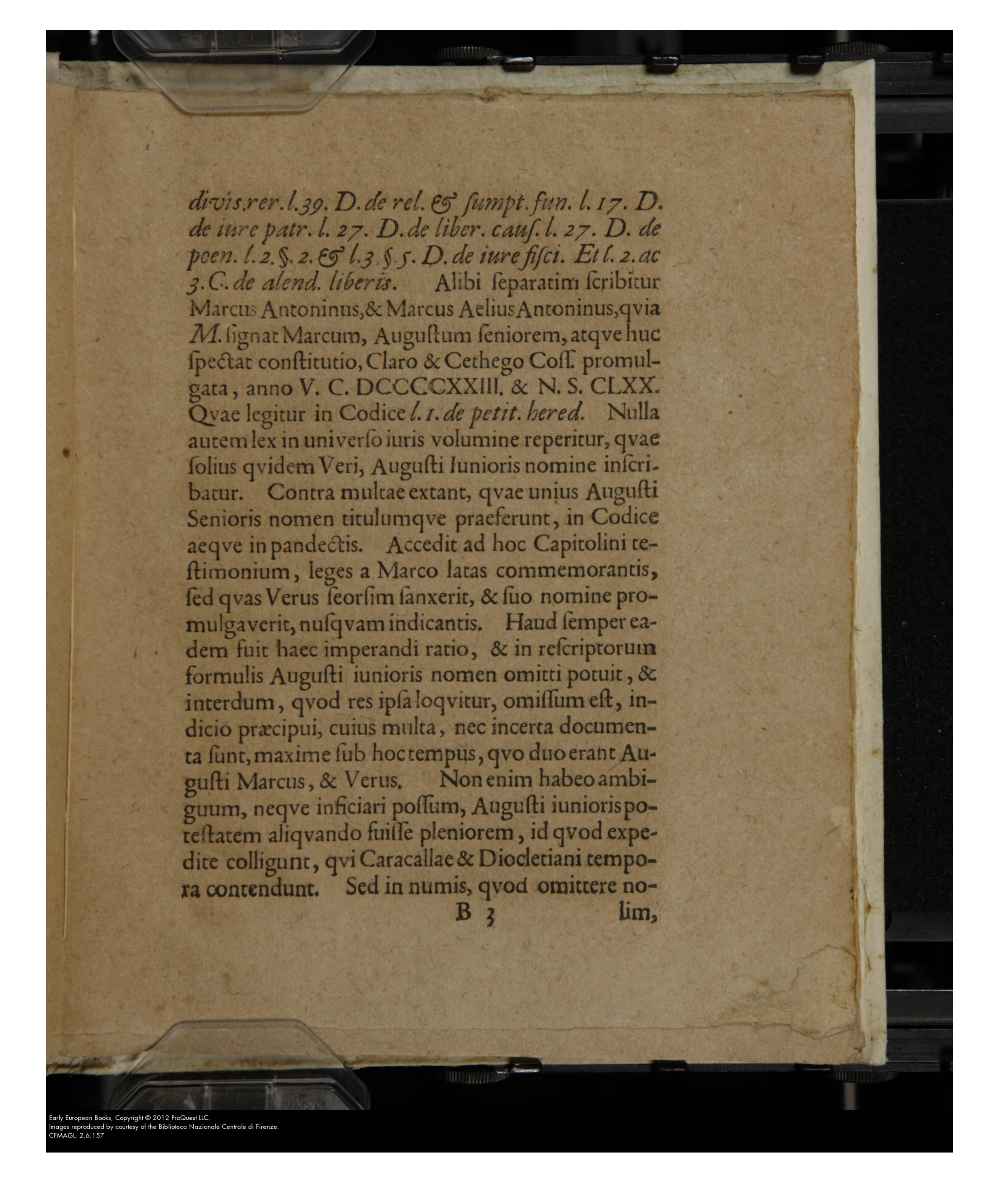
X. Aliqvando tamen, & velut extra curiae usum, veteres, & formularum periti homines Augustum, regio iure imperantem, brevitatis causa Caesarem nominarunt, qvem non ignorabant, more & usu Qviritium, nominari *Imperatorem Caesarem Augustum*, si integri eius tituli ratio habeatur. Qvod probare supervacuum est, praesertim qvum ipsa iuris elementa praebeant exemplum. Nam in illis non alius, qvam Octavius Augustus, *Caesaris* nomine intelligitur, *§. 10. Inst. de iure nat. gent. & civ.* Congruit nova Iustiniani Constitutio, qvae extat *Novel. XXX. a principio.* Vanus sit, qvi hic dubitet, Octavius, an aliqvis ab Octavio diversus intelligatur. Auctor enim imperii & conditor nemo fuit, praeter Octavium Augustum, cuius successione merito gloriatur Iustinianus. Evenit

autem

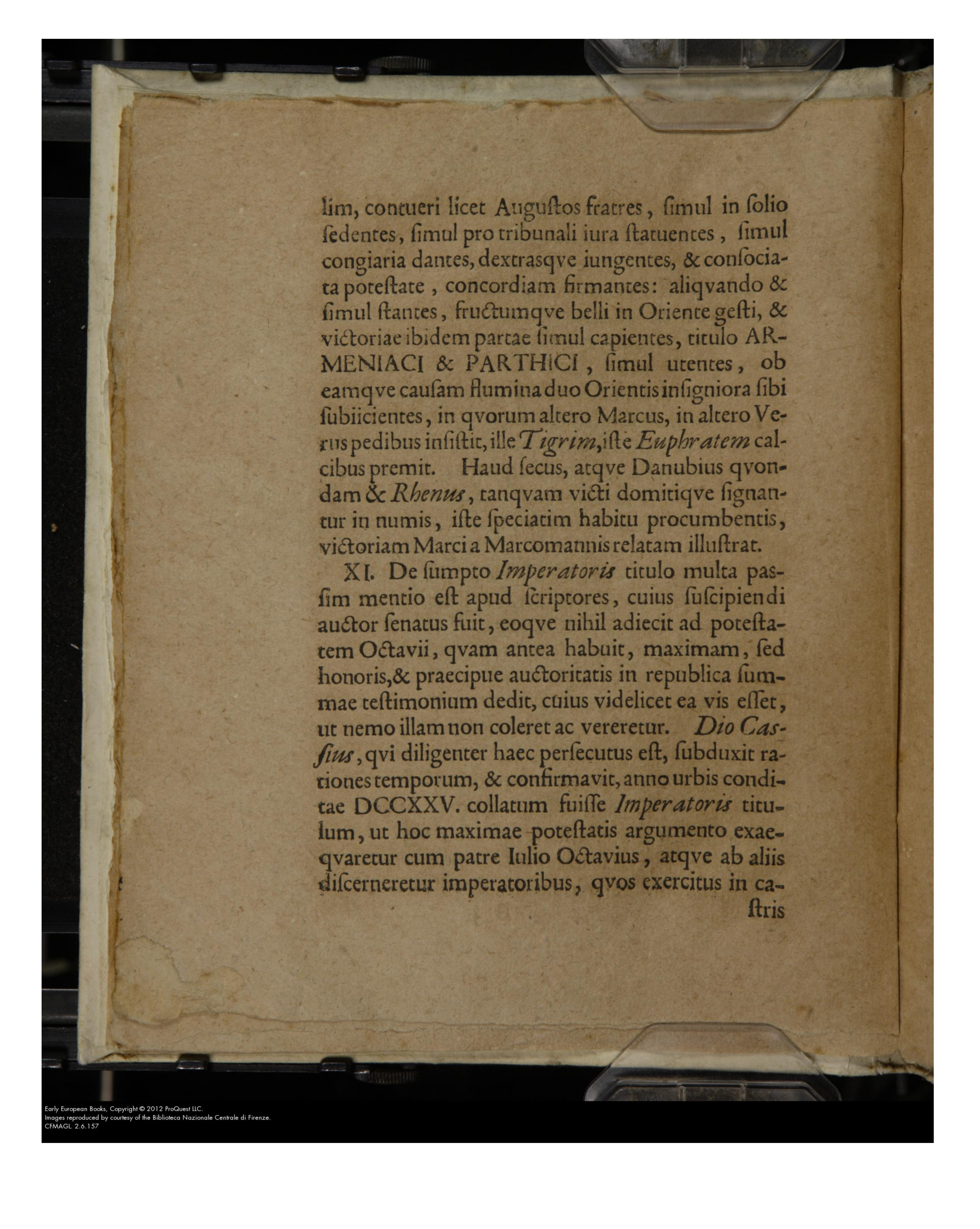

autem deinceps, ut *Caeſar* novo exemplo diceretur, non qvi ſummae rerum praeeſſet, ſed qvi ſpem duntaxat ſuccedendi in imperio haberet. Qvo pacto idem eſt Caeſar, qvi deſignatus ſucceſſor, ſecus qvam antehac, & ſuperiori tempore, qvo *Caeſar Auguſtus* dici conſvevit. Ea res admonet, ut legantur hiſtoriae auguſtae ſcriptores, Tacito & Tranqvillo poſteriores, qvi minores vulgo appellantur, *Aelius Spartianus in Aelio Vero cap. I. & Iulius Capitolinus in Marco, cap. IV. & VII.* Sed ubi Caeſares in imperii conſortium aſciti ſunt, aeqvali cum Imperatoribus titulo & honore utebantur, qvod primum contigit imperante Marco Antonino, qvi fratrem Lucium Verum non ſucceſſorem deſtinavit, & heredem inſtituit, ſed imperii ſocium declaravit, Caeſaremqve Auguſtum dixit, ex eoqve tempore duo Auguſti, prodito novi moris exemplo, imperium ſumma poteſtate adminiſtrarunt. *Spartianus in Vero cap. V. & Capitolinus in Marco c. VII.* Qvum ergo fuit haec imperandi ſocietas, ut pari & aeqvo iure duo Auguſti imperarent, non regnum, neqve unius manſit imperium, qvoad neuter ſine altero ius ſtatuendi habuit, legesqve ſanciendi. Contra uſu venit, qvum Auguſtorum alter alteri obnoxius, & iunior ſeniori, filius patri, adoptivus adoptanti, certa ratione poteſtatisqve temperatione devinctus. Illud non obſcure Capitolinus ſcribit, Lucium

Verum, qvem Marcus Augustum dixit, praeter reverentiam & officia, seniori Augusto exhibuit, & forsan aetatis ratione exhibere debuit, in gravissimis reipublicae partibus obtemperasse Marco, atqve ex huius voluntate omnino gessisse bellum. Namqve ei *obsecutus est, ut legatus proconsuli, vel praeses imperatori*, *cap. IV. in Vero.* Praecipua ergo Marci auctoritas fuit, qvae cum exacta alterius aeqvalitate conciliari non potest, & illo etiam argumento confirmatur, qvod Marcus, tanqvam Augustus senior, exercitum, qvem Vero ducendum tradidit, allocutus est, ut potestatem de eo statuendi integram sibi reservaret. Qvisqvis enim non suo arbitratu facit, nec facienda, praesertim in bello, decernit, is qvin alteri audiens sit, dubitari non oportet. *Iam primum*, Capitolinus pergit, *Marcus pro ambobus* (pro se & Vero) *ad milites est locutus* (ADLOCVTIO in numis ac inscriptionibus) *&* *pro consensus imperio* (pro consensu imperii, sive ut Casaubonus legit, consensu in imperio) *graviter se, & ad Marci mores egit. cap. eodem.* Nam ita se comparavit, & rationes suas iniit, ut Marci institutis convenienter viveret, maxime sub imperii initium, & ante expeditionem contra Parthos susceptam. Leges tamen supersunt Marci & Lucii Veri, *divorum fratrum* nomine inscriptae, & in pandectas, atqve in codicem relatae, *l. 6. §. 1. & l. 7. D. de divis.*

divis.rer.l.39. D.de rel. & ſumpt.fun. l.17. D. de iure patr. l. 27. D.de liber. cauſ. l. 27. D. de poen. l.2.§.2.& l.3.§.5. D. de iure fiſci. Et l.2.ac 3.C. de alend. liberis. Alibi ſeparatim ſcribitur Marcus Antoninus,& Marcus Aelius Antoninus,qvia *M.* ſignat Marcum, Auguſtum ſeniorem, atqve huc ſpectat conſtitutio, Claro & Cethego Coſſ. promulgata, anno V. C. DCCCCXXIII. & N. S. CLXX. Qvae legitur in Codice *l.1.de petit.hered.* Nulla autem lex in univerſo iuris volumine reperitur, qvae ſolius qvidem Veri, Auguſti Iunioris nomine inſcribatur. Contra multae extant, qvae unius Auguſti Senioris nomen titulumqve praeferunt, in Codice aeqve in pandectis. Accedit ad hoc Capitolini teſtimonium, leges a Marco latas commemorantis, ſed qvas Verus ſeorſim ſanxerit, & ſuo nomine promulgaverit, nuſqvam indicantis. Haud ſemper eadem fuit haec imperandi ratio, & in reſcriptorum formulis Auguſti iunioris nomen omitti potuit, & interdum, qvod res ipſa loqvitur, omiſſum eſt, indicio præcipui, cuius multa, nec incerta documenta ſunt, maxime ſub hoc tempus, qvo duo erant Auguſti Marcus, & Verus. Non enim habeo ambiguum, neqve inficiari poſſum, Auguſti iunioris poteſtatem aliqvando fuiſſe pleniorem, id qvod expedite colligunt, qvi Caracallae & Diocletiani tempora contendunt. Sed in numis, qvod omittere no-

lim, contueri licet Auguſtos fratres, ſimul in ſolio ſedentes, ſimul pro tribunali iura ſtatuentes, ſimul congiaria dantes, dextrasqve iungentes, & conſociata poteſtate, concordiam firmantes: aliqvando & ſimul ſtantes, fructumqve belli in Oriente geſti, & victoriae ibidem partae ſimul capientes, titulo ARMENIACI & PARTHICI, ſimul utentes, ob eamqve cauſam flumina duo Orientis inſigniora ſibi ſubiicientes, in qvorum altero Marcus, in altero Verus pedibus inſiſtit, ille *Tigrim*, iſte *Euphratem* calcibus premit. Haud ſecus, atqve Danubius qvondam & *Rhenus*, tanqvam victi domitiqve ſignantur in numis, iſte ſpeciatim habitu procumbentis, victoriam Marci a Marcomannis relatam illuſtrat.

XI. De ſumpto *Imperatoris* titulo multa pasſim mentio eſt apud ſcriptores, cuius ſuſcipiendi auctor ſenatus fuit, eoqve nihil adiecit ad poteſtatem Octavii, qvam antea habuit, maximam, ſed honoris, & praecipue auctoritatis in republica ſummae teſtimonium dedit, cuius videlicet ea vis eſſet, ut nemo illam non coleret ac vereretur. *Dio Casſius*, qvi diligenter haec perſecutus eſt, ſubduxit rationes temporum, & confirmavit, anno urbis conditae DCCXXV. collatum fuiſſe *Imperatoris* titulum, ut hoc maximae poteſtatis argumento exaeqvaretur cum patre Iulio Octavius, atqve ab aliis diſcerneretur imperatoribus, qvos exercitus in ca-

ſtris

ſtris, ſenatus deinceps in urbe appellaſſet. *Lib. LII.* Nam id moribus & inſtitutis Romanorum conveniebat, ut imperatores, ante imperatorem Iulium Dictatorem duces belli eſſent, copiasqve regerent, & ſummo tantum militiae magiſtratu fungerentur: Poſtea rerum potiri, & praenomine tituloqve Imperatoris ſummum regendi ius adepti, multum nihilominus iudicio ſenatus tribuebant, eiusqve conſenſu gaudebant, ut poteſtatem hanc armis qvaeſitam, ex legibus habere videri vellent, qvam tamen ante SCtum omnibus partibus perfectam, atqve adeo ante legitimum ſenatus decretum, non obnoxiam ſenatui, nec precariam a populo, nec vicariam & nomine populi, nedum a populo dependentem habebant. Non praetermittenda eſt vetus inſcriptio, qvae promulgati eius decreti veritatem tuetur.

SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS.
IMP. CAESARI. DIVI. IVLI. F. COS. QVINCT.
COS. DESIGN. SEXT. IMP. SEPT.
REPVBLICA. CONSERVATA.

Qvinctus Octavii conſulatus magnum rei geſtae momentum affert, tempusqve definit, qvod cum anno Dionis congruit, faſtisqve Romanorum exacte reſpondet. Cornelius Tacitus memorat, Octavium, qvi ab ſenatu *imperatoris praenomine* inſignitus eſt, *ſemel & vicies* appellatum fuiſſe *imperatorem*, idqve diverſa ex cauſa, & ob victorias, proſperos-

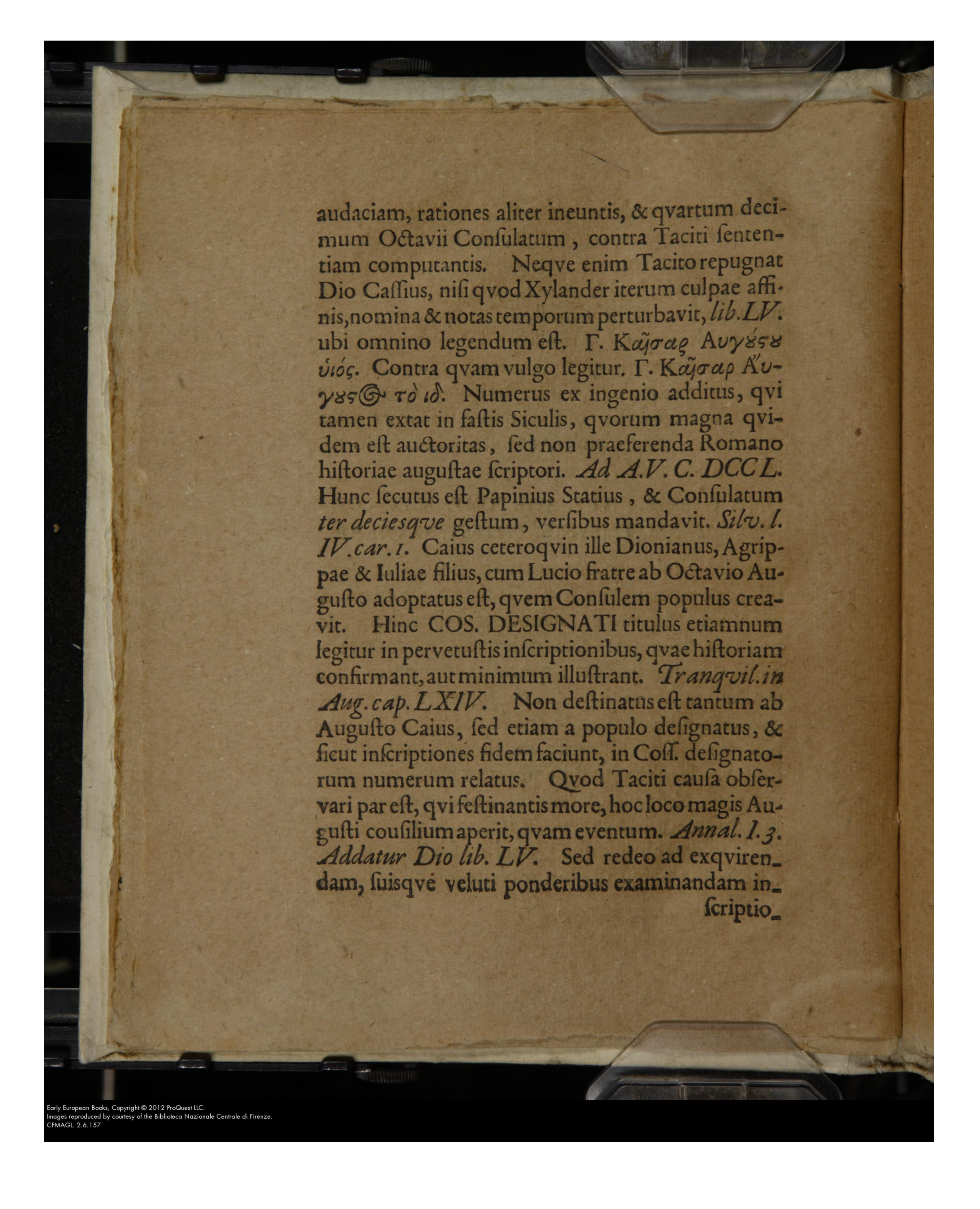
ſperosqve belli eventus. *Annal. I. 9.* Qvo teſtimonio pondus accedit ad faſtos, qvibus numi & inſcriptiones auxiliantur, maxime hic in conſtituenda Dionis lectione, qvae ad dinumerandum, qvod hic qvaeritur, temporis intervallum, annos unum & viginti expoſcit. In qvo omnia rei numariae monumenta conſentiunt, & annum V. C. DCCLXVI. indicant, qvo poſtremum eſt imperator ſalutatus. Etenim propter belli auſpicium, honor ille Octavio decretus delatusqve eſt, non ut ei, qvod antea monuiſſe memini, plus auctoritatis adderet, ſed ut *felicitatis auguſtae*, qvam tot victoriae diſtingverent, teſtis ille titulus eſſet, communisqve gaudii ſignum, & ſuae erga Principem reverentiae gratulationisqve argumentum. Idcirco Tacitus cum Dione in concordiam redigendus, & cum utroqve inſcriptiones conciliandae ſunt, ut definitus annorum numerus, qvem haec diſqviſitio poſtulat, intelligatur. Conſentiens enim temporum ratio Tacitum tuetur, & admonet, ut Dionem Tacito recentiorem, & huius etiam veſtigia ſecutum, idonea, atqve ex ipſa ſcriptoris penu deprompto ſubſidio adiuvem, verbaqve eo, qvo par eſt, modo componam. Qvod fiet, ſi collocatis apte orationis partibus, experiar leniori remedio, & caveam, ne ſcriptori vis inferatur. Convenit autem hiſtoriae, & rerum temporumqve argumentis, ut unus & viceſimus Octavii annus

ſtatua-

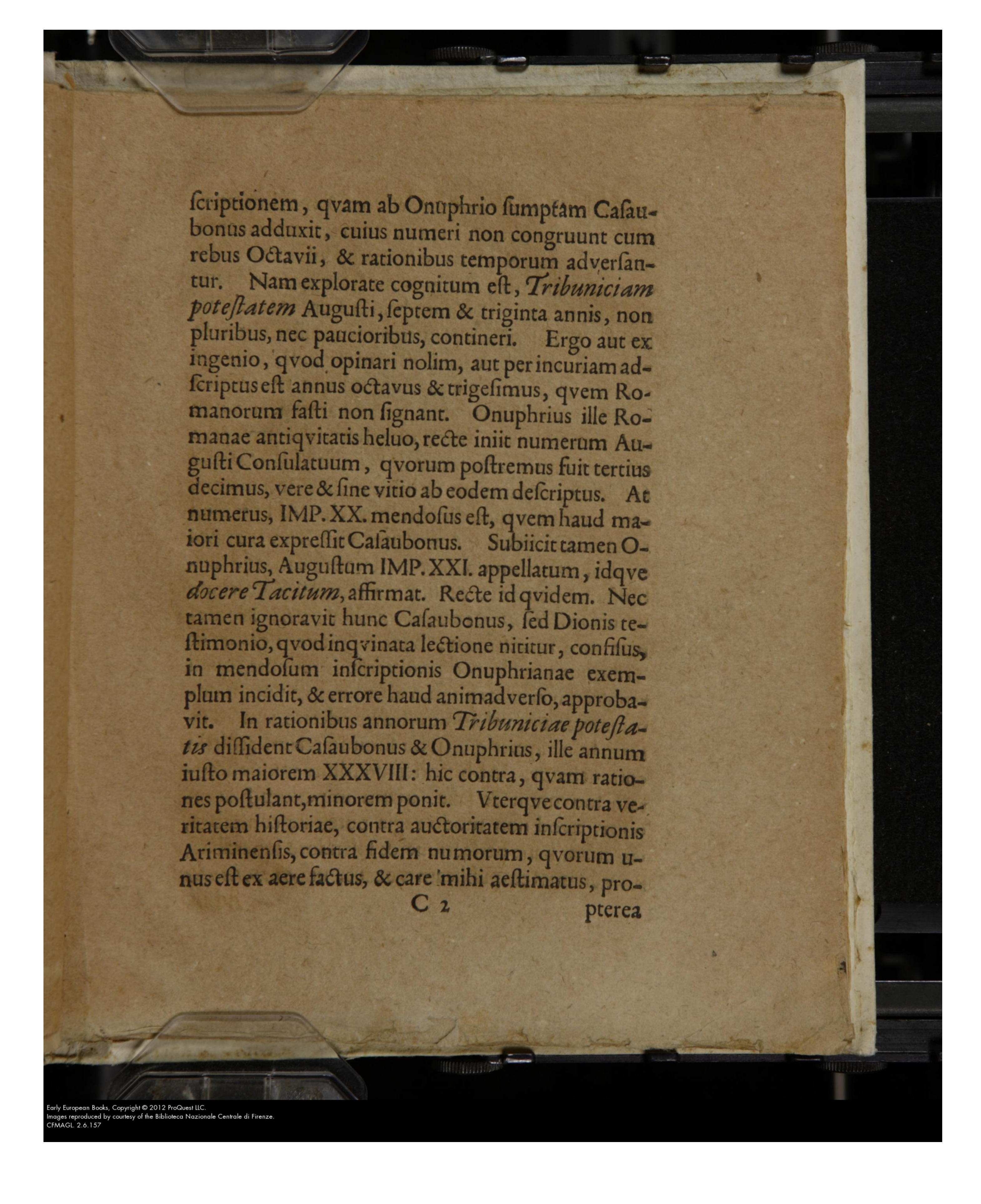
ſtatuatur, eaqve de cauſa legatur, ἓν καὶ εἴκοσι, qvod maxime cum Tacito congruit, nec multum ab antiqvis Graeci ſcriptoris veſtigiis recedit. Secus atqve legi ſolet, καὶ ἐν εἴκοσι, qvia ineptum, & ab inſtituto Dionis alienum eſt, εἰκόσι, qvod ne monitore qvidem eget. Amplius ut ita ſentiam, adducor auctoritate inſcriptionis veteris, nullo, cuius vel tenuiſſima ſuſpicio ſit, vitio inqvinatae, qvam Arimini repertam eſſe conſtat, non mutilam, neqve mendoſam, certe talem, qvae inſtauratam Caſſii lectionem defendat.

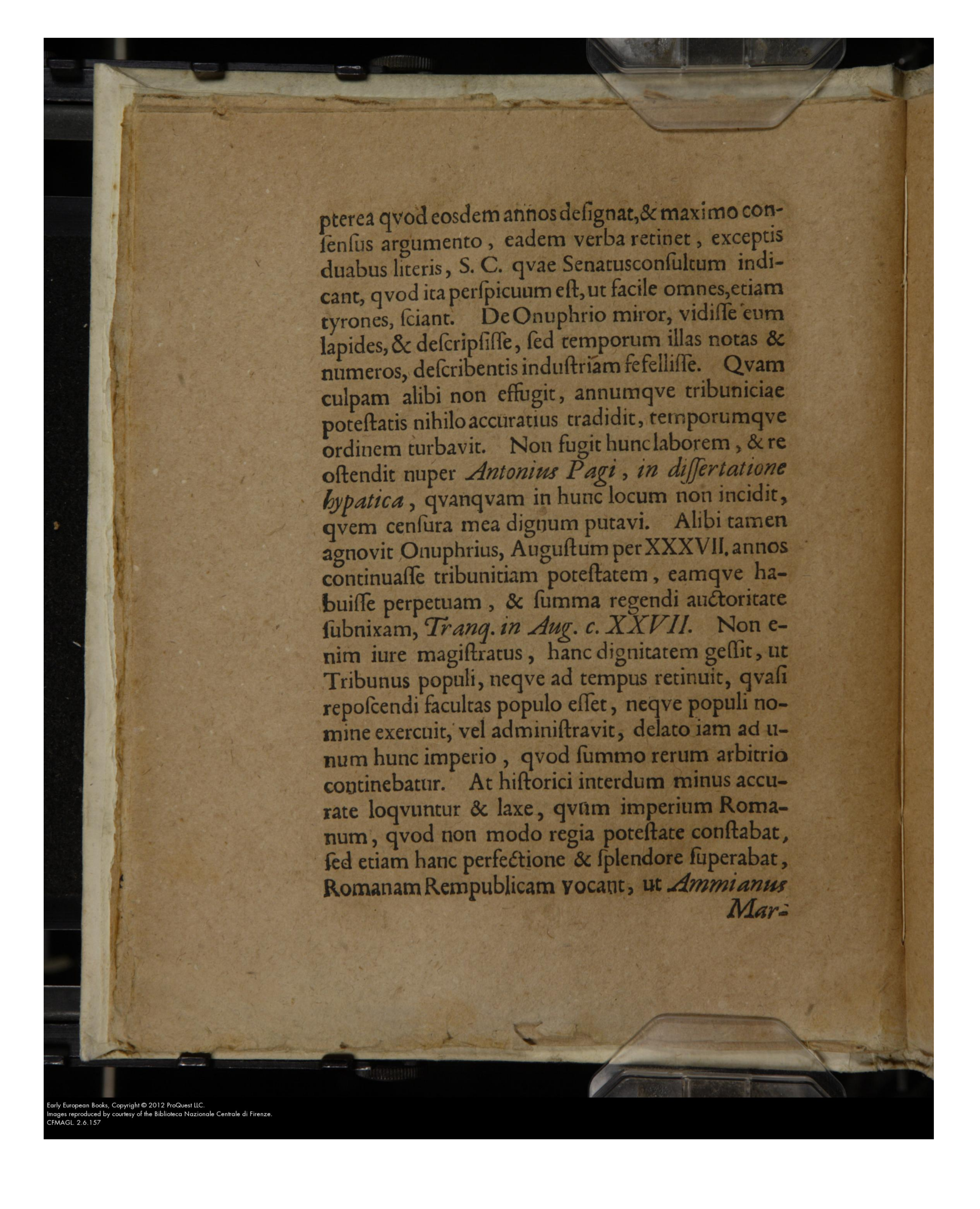
IMP. CAESAR. DIVI F. AVG. PONT. MAX. COS.
XIII. IMP. XXI. TRIBVNIC. POTEST. XXXVII. P.P.

Nomina titulorum, & notae temporum conſentiunt, & qvorundam ſive incuriam, ſive errorem produnt. Eqvidem Caſaubonus in diverſa abit, & qvartum decimum Octavii conſulatum ponit, argumento inſcriptionis, qvam ab Onuphrio, cui multum debet antiqvitas, conſignatam tradit, in qva Octavii Conſulatus anno XIIII: appellatio Imperatoris XX. Tribuniciae poteſtatis XXXVIII. definitur. Sed annum ibi demptum oportuit, qvoniam ter & decies Conſul fuit, neqve exuperavit hunc numerum, qvem vetus inſcriptio in Fano Piceni ſervata, ab ipſoqve Onuphrio laudata confirmat. Vix poſſum, qvin moleſte feram Xylandri

audaciam, rationes aliter ineuntis, & qvartum decimum Octavii Consulatum, contra Taciti sententiam computantis. Neqve enim Tacito repugnat Dio Cassius, nisi qvod Xylander iterum culpae affinis, nomina & notas temporum perturbavit, *lib. LV.* ubi omnino legendum est. Γ. Καῖσαρ Αὐγούστου υἱός. Contra qvam vulgo legitur. Γ. Καῖσαρ Αὔγουστος τὸ ιδ´. Numerus ex ingenio additus, qvi tamen extat in fastis Siculis, qvorum magna qvidem est auctoritas, sed non praeferenda Romano historiae augustae scriptori. *Ad A.V.C. DCCL.* Hunc secutus est Papinius Statius, & Consulatum *ter deciesqve* gestum, versibus mandavit. *Silv. l. IV. car. 1.* Caius ceteroqvin ille Dionianus, Agrippae & Iuliae filius, cum Lucio fratre ab Octavio Augusto adoptatus est, qvem Consulem populus creavit. Hinc COS. DESIGNATI titulus etiamnum legitur in pervetustis inscriptionibus, qvae historiam confirmant, aut minimum illustrant. *Tranqvil. in Aug. cap. LXIV.* Non destinatus est tantum ab Augusto Caius, sed etiam a populo designatus, & sicut inscriptiones fidem faciunt, in Coss. designatorum numerum relatus. Qvod Taciti causa observari par est, qvi festinantis more, hoc loco magis Augusti cousilium aperit, qvam eventum. *Annal. l. 3. Addatur Dio lib. LV.* Sed redeo ad exqvirendam, suisqve veluti ponderibus examinandam in-

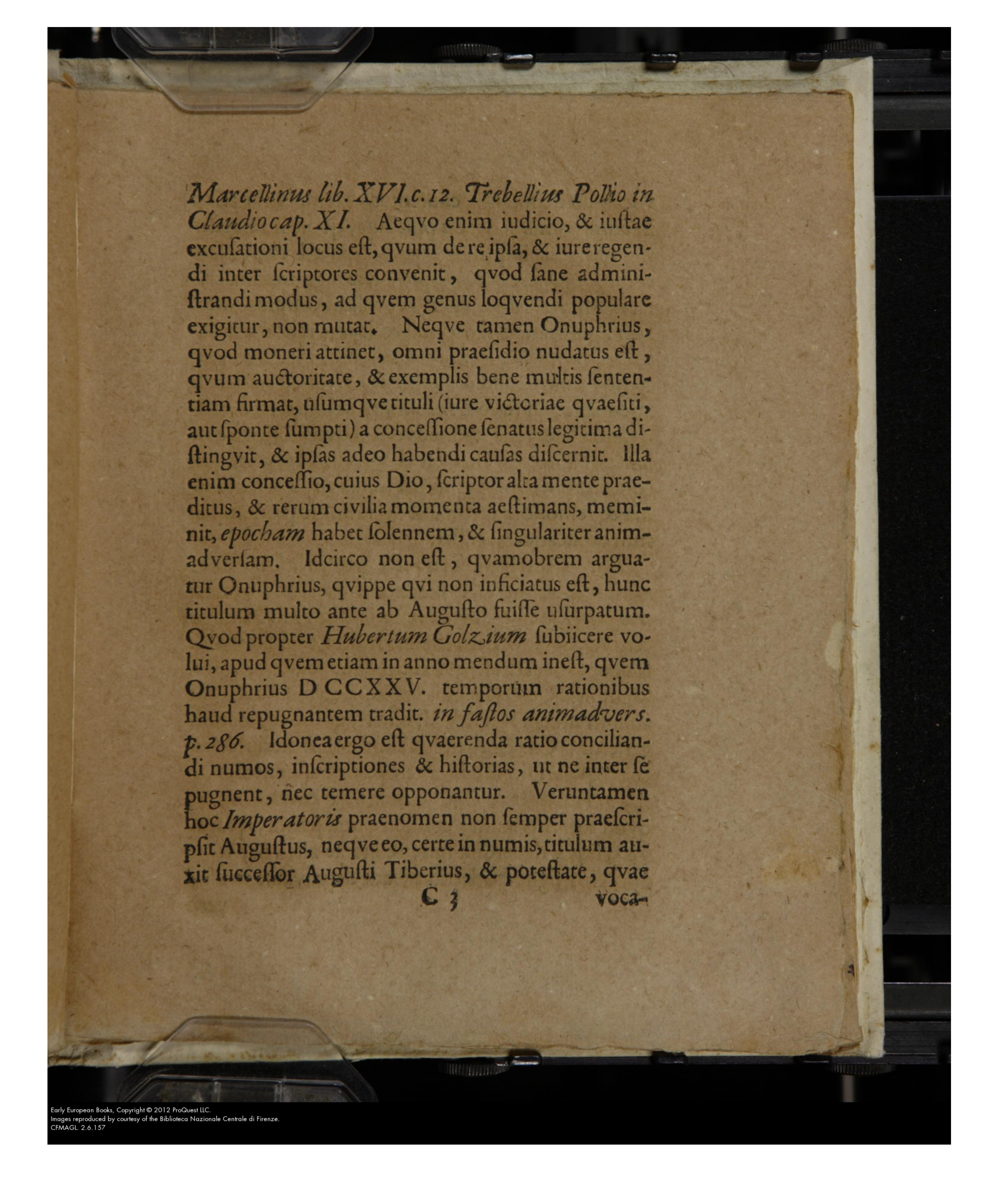
scriptio-

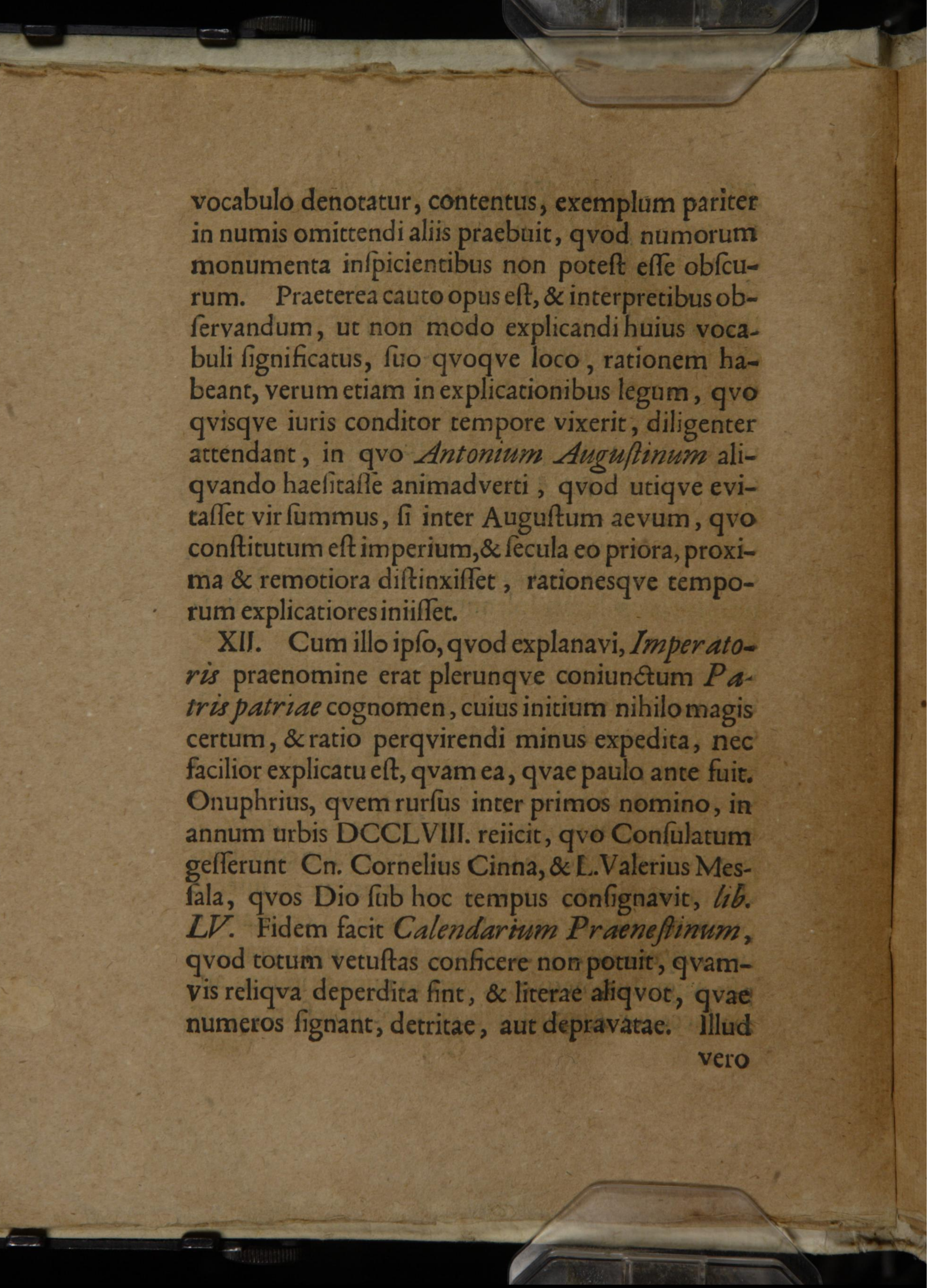

ſcriptionem, qvam ab Onuphrio ſumptam Caſaubonus adduxit, cuius numeri non congruunt cum rebus Octavii, & rationibus temporum adverſantur. Nam explorate cognitum eſt, *Tribuniciam poteſtatem* Auguſti, ſeptem & triginta annis, non pluribus, nec paucioribus, contineri. Ergo aut ex ingenio, qvod opinari nolim, aut per incuriam adſcriptus eſt annus octavus & trigeſimus, qvem Romanorum faſti non ſignant. Onuphrius ille Romanae antiqvitatis heluo, recte iniit numerum Auguſti Conſulatuum, qvorum poſtremus fuit tertius decimus, vere & ſine vitio ab eodem deſcriptus. At numerus, IMP. XX. mendoſus eſt, qvem haud maiori cura expreſſit Caſaubonus. Subiicit tamen Onuphrius, Auguſtum IMP. XXI. appellatum, idqve *docere Tacitum*, affirmat. Recte id qvidem. Nec tamen ignoravit hunc Caſaubonus, ſed Dionis teſtimonio, qvod inqvinata lectione nititur, confiſus, in mendoſum inſcriptionis Onuphrianae exemplum incidit, & errore haud animadverſo, approbavit. In rationibus annorum *Tribuniciae poteſtatis* diſſident Caſaubonus & Onuphrius, ille annum iuſto maiorem XXXVIII: hic contra, qvam rationes poſtulant, minorem ponit. Vterqve contra veritatem hiſtoriae, contra auctoritatem inſcriptionis Ariminenſis, contra fidem numorum, qvorum unus eſt ex aere factus, & care mihi aeſtimatus, pro-

pterea qvod eosdem annos deſignat, & maximo conſenſus argumento, eadem verba retinet, exceptis duabus literis, S. C. qvae Senatusconſultum indicant, qvod ita perſpicuum eſt, ut facile omnes, etiam tyrones, ſciant. De Onuphrio miror, vidiſſe eum lapides, & deſcripſiſſe, ſed temporum illas notas & numeros, deſcribentis induſtriam fefelliſſe. Qvam culpam alibi non effugit, annumqve tribuniciae poteſtatis nihilo accuratius tradidit, temporumqve ordinem turbavit. Non fugit hunc laborem, & re oſtendit nuper *Antonius Pagi, in diſſertatione hypatica*, qvanqvam in hunc locum non incidit, qvem cenſura mea dignum putavi. Alibi tamen agnovit Onuphrius, Auguſtum per XXXVII. annos continuaſſe tribunitiam poteſtatem, eamqve habuiſſe perpetuam, & ſumma regendi auctoritate ſubnixam, *Tranq. in Aug. c. XXVII.* Non enim iure magiſtratus, hanc dignitatem geſſit, ut Tribunus populi, neqve ad tempus retinuit, qvaſi repoſcendi facultas populo eſſet, neqve populi nomine exercuit, vel adminiſtravit, delato iam ad unum hunc imperio, qvod ſummo rerum arbitrio continebatur. At hiſtorici interdum minus accurate loqvuntur & laxe, qvum imperium Romanum, qvod non modo regia poteſtate conſtabat, ſed etiam hanc perfectione & ſplendore ſuperabat, Romanam Rempublicam vocant, ut *Ammianus*

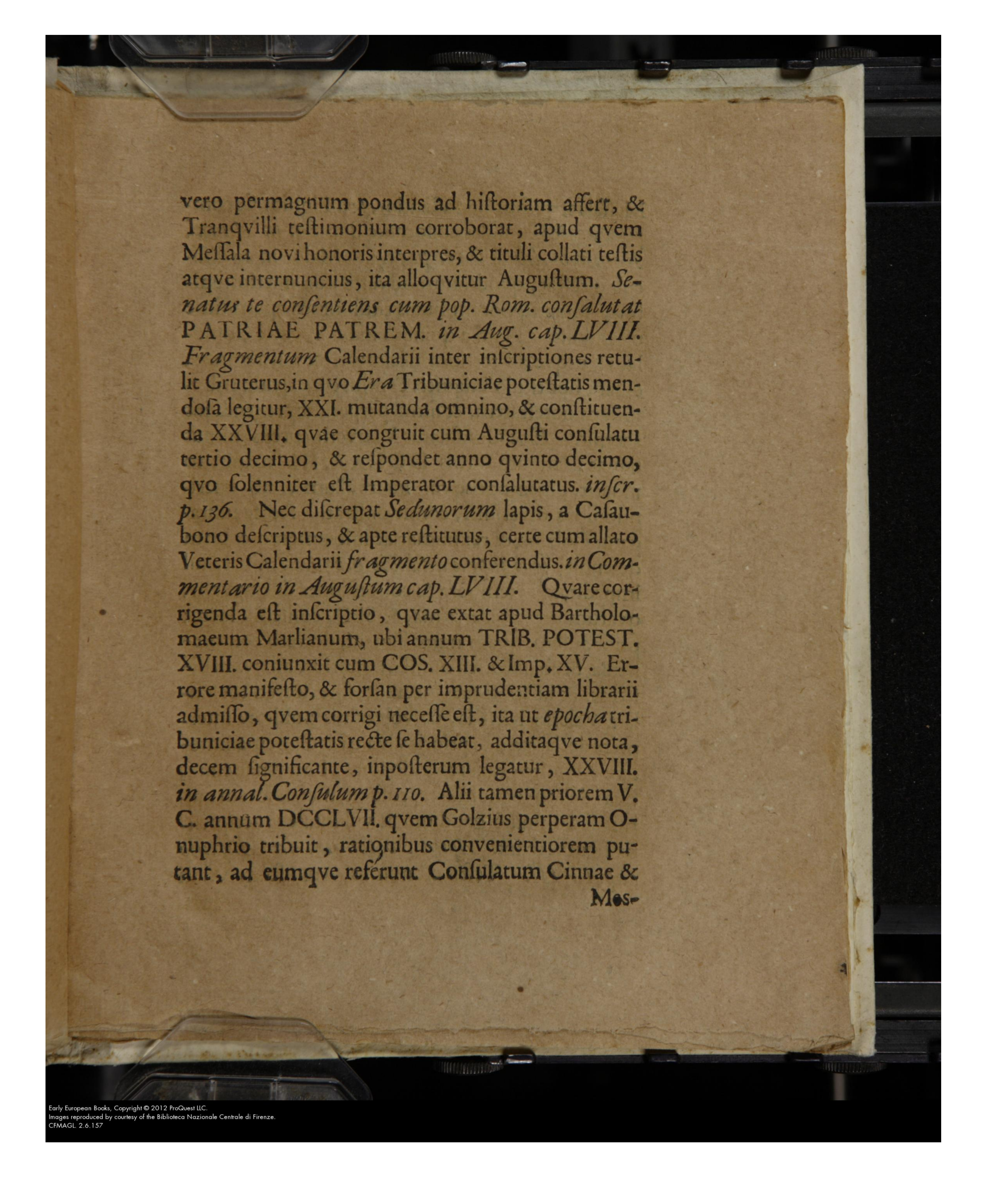
Mar-

Marcellinus lib. XVI. c. 12. Trebellius Pollio in Claudio cap. XI. Aeqvo enim iudicio, & iuſtae excuſationi locus eſt, qvum de re ipſa, & iure regendi inter ſcriptores convenit, qvod ſane adminiſtrandi modus, ad qvem genus loqvendi populare exigitur, non mutat. Neqve tamen Onuphrius, qvod moneri attinet, omni praeſidio nudatus eſt, qvum auctoritate, & exemplis bene multis ſententiam firmat, uſumqve tituli (iure victoriae qvaeſiti, aut ſponte ſumpti) a conceſſione ſenatus legitima diſtingvit, & ipſas adeo habendi cauſas diſcernit. Illa enim conceſſio, cuius Dio, ſcriptor alta mente praeditus, & rerum civilia momenta aeſtimans, meminit, *epocham* habet ſolennem, & ſingulariter animadverſam. Idcirco non eſt, qvamobrem arguatur Onuphrius, qvippe qvi non inficiatus eſt, hunc titulum multo ante ab Auguſto fuiſſe uſurpatum. Qvod propter *Hubertum Golzium* ſubiicere volui, apud qvem etiam in anno mendum ineſt, qvem Onuphrius DCCXXV. temporum rationibus haud repugnantem tradit. *in faſtos animadvers. p. 286.* Idonea ergo eſt qvaerenda ratio conciliandi numos, inſcriptiones & hiſtorias, ut ne inter ſe pugnent, nec temere opponantur. Veruntamen hoc *Imperatoris* praenomen non ſemper praeſcripſit Auguſtus, neqve eo, certe in numis, titulum auxit ſucceſſor Auguſti Tiberius, & poteſtate, qvae

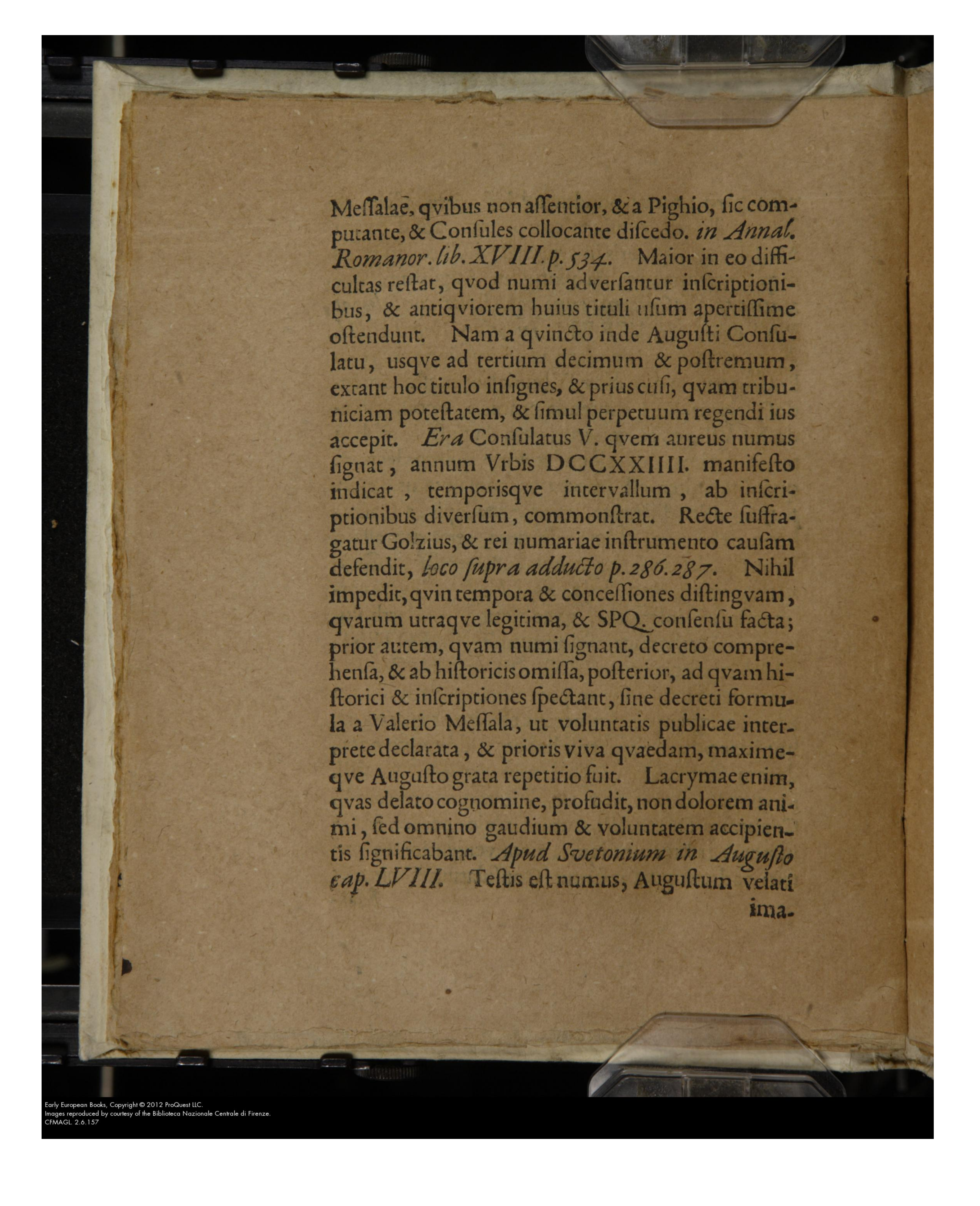
vocabulo denotatur, contentus, exemplum pariter in numis omittendi aliis praebuit, qvod numorum monumenta inſpicientibus non poteſt eſſe obſcurum. Praeterea cauto opus eſt, & interpretibus obſervandum, ut non modo explicandi huius vocabuli ſignificatus, ſuo qvoqve loco, rationem habeant, verum etiam in explicationibus legum, qvo qvisqve iuris conditor tempore vixerit, diligenter attendant, in qvo *Antonium Auguſtinum* aliqvando haeſitaſſe animadverti, qvod utiqve evitaſſet vir ſummus, ſi inter Auguſtum aevum, qvo conſtitutum eſt imperium, & ſecula eo priora, proxima & remotiora diſtinxiſſet, rationesqve temporum explicatiores iniiſſet.

XII. Cum illo ipſo, qvod explanavi, *Imperatoris* praenomine erat plerunqve coniunctum *Patris patriae* cognomen, cuius initium nihilo magis certum, & ratio perqvirendi minus expedita, nec facilior explicatu eſt, qvam ea, qvae paulo ante fuit. Onuphrius, qvem rurſus inter primos nomino, in annum urbis DCCLVIII. reiicit, qvo Conſulatum geſſerunt Cn. Cornelius Cinna, & L. Valerius Meſſala, qvos Dio ſub hoc tempus conſignavit, *lib. LV.* Fidem facit *Calendarium Praeneſtinum*, qvod totum vetuſtas conficere non potuit, qvamvis reliqva deperdita ſint, & literae aliqvot, qvae numeros ſignant, detritae, aut depravatae. Illud vero

vero permagnum pondus ad hiſtoriam affert, & Tranqvilli teſtimonium corroborat, apud qvem Meſſala novi honoris interpres, & tituli collati teſtis atqve internuncius, ita alloqvitur Auguſtum. *Senatus te conſentiens cum pop. Rom. conſalutat* PATRIAE PATREM. *in Aug. cap. LVIII. Fragmentum* Calendarii inter inſcriptiones retulit Gruterus, in qvo *Era* Tribuniciae poteſtatis mendoſa legitur, XXI. mutanda omnino, & conſtituenda XXVIII. qvae congruit cum Auguſti conſulatu tertio decimo, & reſpondet anno qvinto decimo, qvo ſolenniter eſt Imperator conſalutatus. *inſcr. p. 136.* Nec diſcrepat *Sedunorum* lapis, a Caſaubono deſcriptus, & apte reſtitutus, certe cum allato Veteris Calendarii *fragmento* conferendus. *in Commentario in Auguſtum cap. LVIII.* Qvare corrigenda eſt inſcriptio, qvae extat apud Bartholomaeum Marlianum, ubi annum TRIB. POTEST. XVIII. coniunxit cum COS. XIII. & Imp. XV. Errore manifeſto, & forſan per imprudentiam librarii admiſſo, qvem corrigi neceſſe eſt, ita ut *epocha* tribuniciae poteſtatis recte ſe habeat, additaqve nota, decem ſignificante, inpoſterum legatur, XXVIII. *in annal. Conſulum p. 110.* Alii tamen priorem V. C. annum DCCLVII. qvem Golzius perperam Onuphrio tribuit, rationibus convenientiorem putant, ad eumqve referunt Conſulatum Cinnae &

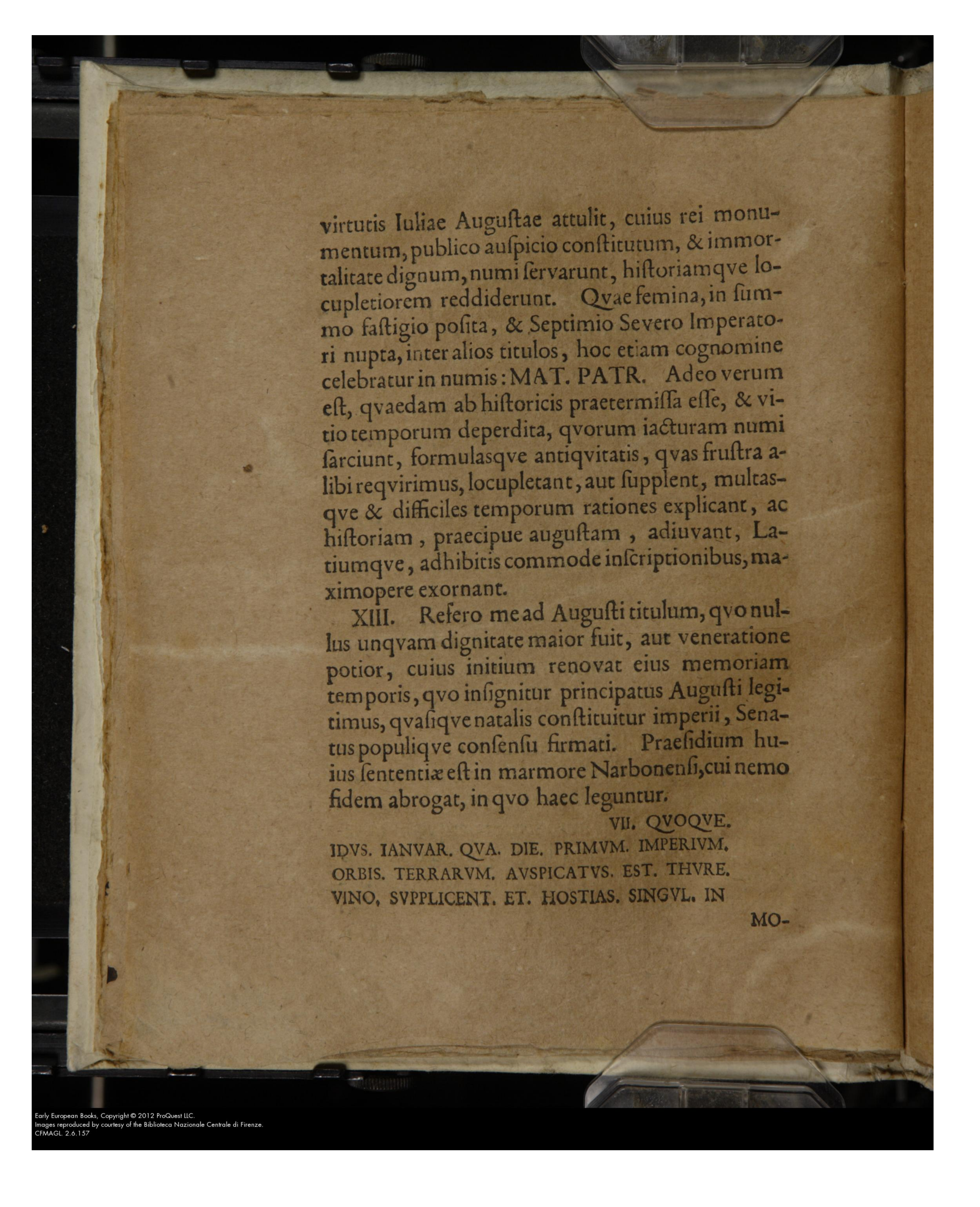
Mes-

Meſſalae, qvibus non aſſentior, & a Pighio, ſic computante, & Conſules collocante diſcedo. *in Annal. Romanor. lib. XVIII. p. 534.* Maior in eo difficultas reſtat, qvod numi adverſantur inſcriptionibus, & antiqviorem huius tituli uſum apertiſſime oſtendunt. Nam a qvincto inde Auguſti Conſulatu, usqve ad tertium decimum & poſtremum, extant hoc titulo inſignes, & prius cuſi, qvam tribuniciam poteſtatem, & ſimul perpetuum regendi ius accepit. *Era* Conſulatus V. qvem aureus numus ſignat, annum Vrbis DCCXXIIII. manifeſto indicat, temporisqve intervallum, ab inſcriptionibus diverſum, commonſtrat. Recte ſuffragatur Golzius, & rei numariae inſtrumento cauſam defendit, *loco ſupra adducto p. 286. 287.* Nihil impedit, qvin tempora & conceſſiones diſtingvam, qvarum utraqve legitima, & SPQ. conſenſu facta; prior autem, qvam numi ſignant, decreto comprehenſa, & ab hiſtoricis omiſſa, poſterior, ad qvam hiſtorici & inſcriptiones ſpectant, ſine decreti formula a Valerio Meſſala, ut voluntatis publicae interprete declarata, & prioris viva qvaedam, maximeqve Auguſto grata repetitio fuit. Lacrymae enim, qvas delato cognomine, profudit, non dolorem animi, ſed omnino gaudium & voluntatem accipientis ſignificabant. *Apud Svetonium in Auguſto cap. LVIII.* Teſtis eſt numus, Auguſtum velati

ima-

imagine ſuper tripode ſacrificantem, votisqve perſolutis, gratias agentem deſignans, memoriamqve ſervans huius cognominis, qvod ita ſcribitur: PAT. PA. In aliis numis P. P. haud ſecus, atqve in publicis inſcriptionibus, interdum ne litera qvidem omiſſa, & plene, qvod perinde inſcriptiones docent. Eodem modo Livia, Auguſti coniux, *mater patriae*, cognominata eſt, de qvo etſi aliqvando inter viros, mediocri doctrina praeditos, dubitatum eſſe memini, numorum tamen auctoritas facit, ut dubitare deſinamus. Eo enim honore affectam eſſe Liviam, numus comprobat, in qvo effigies Auguſtae, operto capite ſedentis, expreſſa eſt cum titulo: AVGVSTA. MATER. PATRIAE. Hoc enim Senatus ei tribuendum putavit, ut novus, & antea inauditus ipſi titulus decerneretur, variantibus tamen patrum ſententiis, utro Auguſtam cognomine, *parentis*, an *matris patriae*, ornarent. Nam in medio hoc relinqvit Tacitus, & deliberationis, ea de re habitae, mentionem facit, ſed an de alterutro Liviae tribuendo ſtatuerint, non tradit. *Alii*, inqvit, *parentem, alii matrem patriae appellandam* (Liviam) *cenſebant*, *Annal. I. 14.* At numi haud leve praeſidium ferunt, atqve hunc ſane ſcrupulum eximunt, Liviamqve titulo *matris patriae* auctam fuiſſe, evincunt. Idem ille honor, diu ab exceſſu Liviae, inſtauratus, praemium

virtutis Iuliae Auguſtae attulit, cuius rei monumentum, publico auſpicio conſtitutum, & immortalitate dignum, numi ſervarunt, hiſtoriamqve locupletiorem reddiderunt. Qvae femina, in ſummo faſtigio poſita, & Septimio Severo Imperatori nupta, inter alios titulos, hoc etiam cognomine celebratur in numis: MAT. PATR. Adeo verum eſt, qvaedam ab hiſtoricis praetermiſſa eſſe, & vitio temporum deperdita, qvorum iacturam numi ſarciunt, formulasqve antiqvitatis, qvas fruſtra alibi reqvirimus, locupletant, aut ſupplent, multasqve & difficiles temporum rationes explicant, ac hiſtoriam, praecipue auguſtam, adiuvant, Latiumqve, adhibitis commode inſcriptionibus, maximopere exornant.

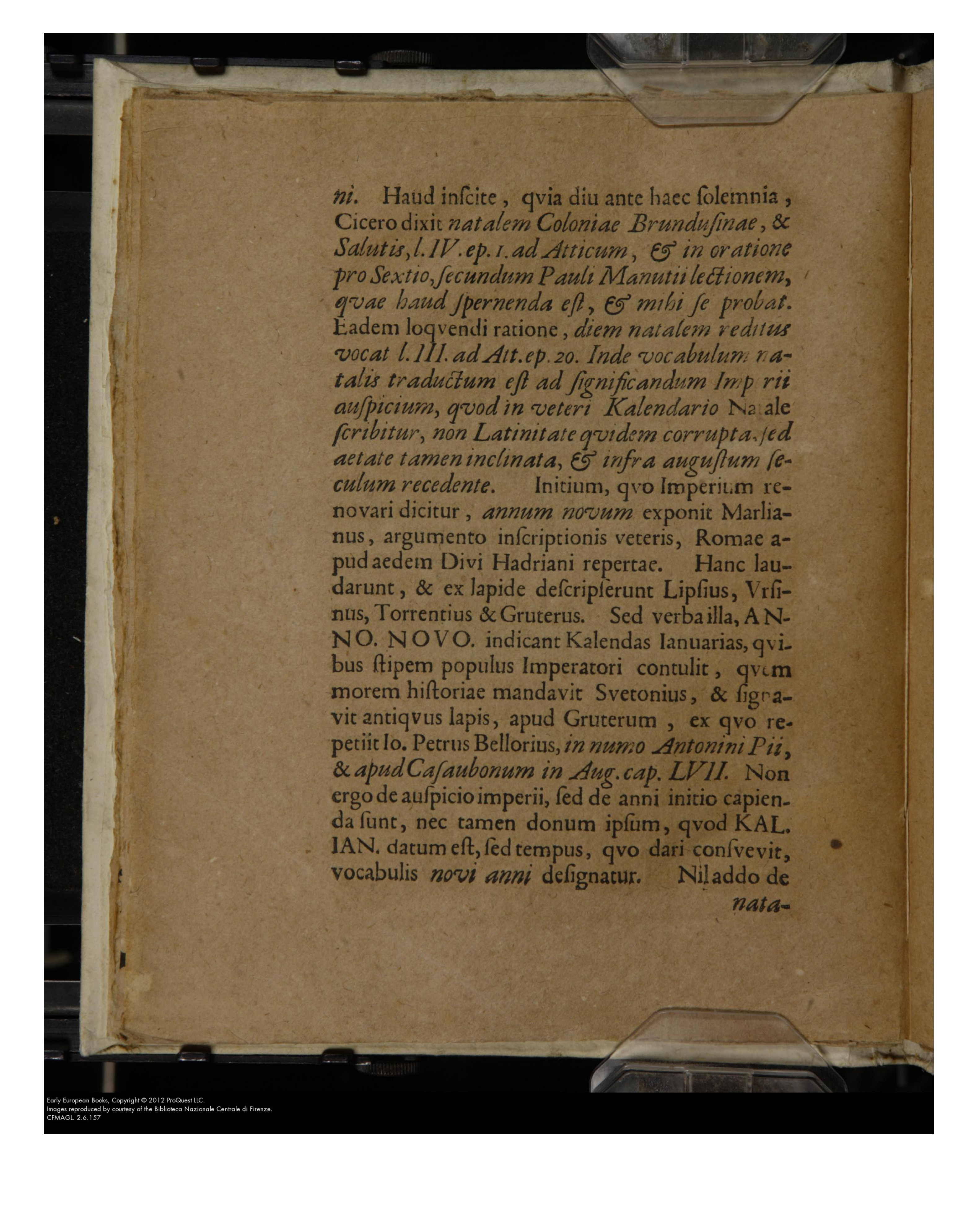
XIII. Refero me ad Auguſti titulum, qvo nullus unqvam dignitate maior fuit, aut veneratione potior, cuius initium renovat eius memoriam temporis, qvo inſignitur principatus Auguſti legitimus, qvaſiqve natalis conſtituitur imperii, Senatus populiqve conſenſu firmati. Praeſidium huius ſententiæ eſt in marmore Narbonenſi, cui nemo fidem abrogat, in qvo haec leguntur.

VII. QVOQVE.
IDVS. IANVAR. QVA. DIE. PRIMVM. IMPERIVM.
ORBIS. TERRARVM. AVSPICATVS. EST. THVRE.
VINO. SVPPLICENT. ET. HOSTIAS. SINGVL. IN

MO-

MOLENT. ET. COLONIS. COLONISQVE. THVS. VI NVM. EA. DIE. PRAESTENT.

Extat inſcriptio apud Lipſium, in auctario inſcriptionum veterum, cuius auctoritate emendo hiſtoricos, diverſum diem numerantes, qvorum alii propius abſunt, & uno tantum unius menſis die diſcrepant, alii longius abeunt, & diem menſemqve mutant. Poſt Lipſium Gruterus edidit, & vocabulum, COLONISQVE, expunxit, rectiusqve & ſtylo inſcriptionum aptius expreſſit, INCOLISQVE, *p. 229.* Qvod *Pagi* non admonuit, neqve idoneum, & Latio conſentaneum inſcriptionis ordinem ſervavit, *diſſ. hypat. p. 83.* Vere autem cenſuit *Henricus Noris*, cui meritum Roma praemium perſolvit, maiorem huius marmoris, qvam Cenſorini auctoritatem eſſe, *in diſſertatione erudita, qvam CL. Magliabechio acceptam fero, de votis decennalibus inſcripta.* Solebant Imperatores celebrare imperiorum natales, eosqve feſtos agere, ludisqve editis, qvincto, aut decimo qvoqve anno, ſuſcepti principatus memoriam renovare. Qvod proditum ab Auguſto exemplum, Imperatores etiam Chriſtiani, imitandum putarunt, diesqve hos auſpicii ſui cauſa, maxime ſolennes eſſe voluerunt, ob eamqve cauſam *ſanctos & religioſos* appellarunt, *apud Claudium Mamertinum in Genethliaco Maximiani A. & Diocletia-*

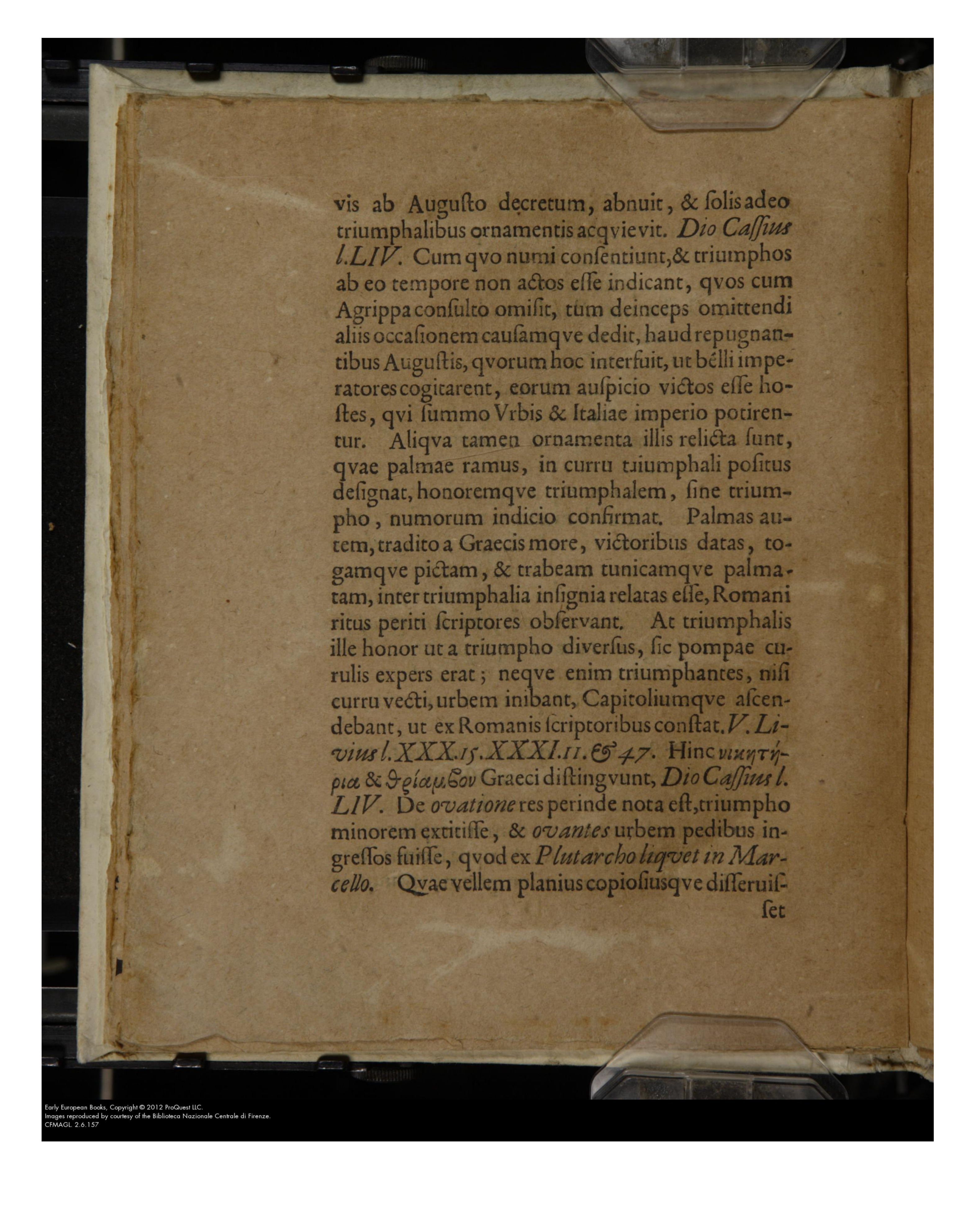
ni. Haud inſcite, qvia diu ante haec ſolemnia, Cicero dixit *natalem Coloniae Brunduſinae*, & *Salutis, l. IV. ep. 1. ad Atticum, & in oratione pro Sextio, ſecundum Pauli Manutii lectionem, qvae haud ſpernenda eſt, & mihi ſe probat.* Eadem loqvendi ratione, *diem natalem reditus vocat l. III. ad Att. ep. 20. Inde vocabulum natalis traductum eſt ad ſignificandum Imperii auſpicium, qvod in veteri Kalendario* Natale *ſcribitur, non Latinitate qvidem corrupta, ſed aetate tamen inclinata, & infra auguſtum ſeculum recedente.* Initium, qvo Imperium renovari dicitur, *annum novum* exponit Marlianus, argumento inſcriptionis veteris, Romae apud aedem Divi Hadriani repertae. Hanc laudarunt, & ex lapide deſcripſerunt Lipſius, Vrſinus, Torrentius & Gruterus. Sed verba illa, ANNO. NOVO. indicant Kalendas Ianuarias, qvibus ſtipem populus Imperatori contulit, qvem morem hiſtoriae mandavit Svetonius, & ſignavit antiqvus lapis, apud Gruterum, ex qvo repetiit Io. Petrus Bellorius, *in numo Antonini Pii*, & *apud Caſaubonum in Aug. cap. LVII.* Non ergo de auſpicio imperii, ſed de anni initio capienda ſunt, nec tamen donum ipſum, qvod KAL. IAN. datum eſt, ſed tempus, qvo dari conſvevit, vocabulis *novi anni* deſignatur. Nil addo de

nata-

natali urbis, qvi eſt in numo Hadriani, qvem feſto ritu celebravit ac recoluit, anno poſt urbem conditam DCCCLXXIIII. In qvo explicando antiqvarii dudum operam conſumpſerunt, maxime qvod ſub illud tempus *Palilia*, qvibus Roma extructa eſt, vocari deſierunt. Tantum addo, Imperatores, etiam Hadriano recentiores, formularum elegantiae adhuc ſtuduiſſe, & eo die, qvo imperium auſpicati ſunt, *principatum ſe ingreſſos* dixiſſe, argumento loqvendi idoneo, & ad augusti ſeculi imitationem efficto, qvo *in rempublicam ingreſſi* dicuntur, qvi eam non qvidem arbitratu ſuo regendam, ſed tractandam atqve adminiſtrandam ſuſcipiebant. Illuc referre licet caput, ſive *titulum de excuſationibus* inſcriptum, & legem in pandectas Romani iuris relatam, *qvae eſt in ſerie illarum ſexta, ſectione autem, ſive paragrapho 8*. Vbi eſt *fragmentum* antiqvitatis ex epiſtola Marci Antonini depromptum, & a *Modeſtino* conſervatum, in qvo ille *divus pater* a Commodo appellatur.

XIV. Poſtea vero, qvam Octavius nomen Auguſti adeptus eſt, a triumphis abſtinuit, cum hoc titulo, qvem unum ex omnibus duxit maximum, contentus, moderatione qvadam triumphos recuſaret. Cuius exemplum M. Agrippa ſecutus, Boſporanis praelio ſuperatis, triumphum, qvantum-

 vis

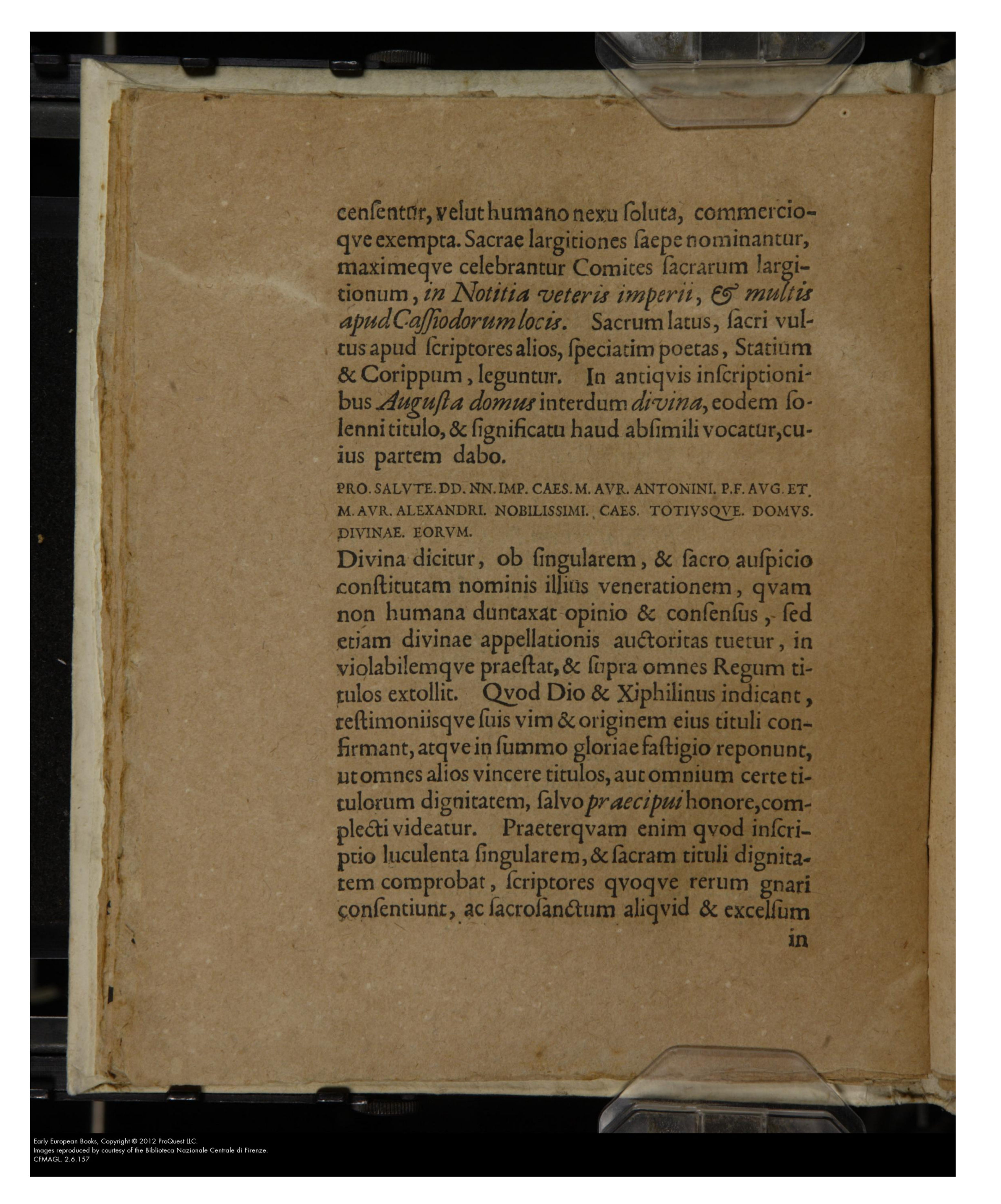

vis ab Augusto decretum, abnuit, & solis adeo triumphalibus ornamentis acqvievit. *Dio Cassius l.LIV.* Cum qvo numi consentiunt, & triumphos ab eo tempore non actos esse indicant, qvos cum Agrippa consulto omisit, tum deinceps omittendi aliis occasionem causamqve dedit, haud repugnantibus Augustis, qvorum hoc interfuit, ut belli imperatores cogitarent, eorum auspicio victos esse hostes, qvi summo Vrbis & Italiae imperio potirentur. Aliqva tamen ornamenta illis relicta sunt, qvae palmae ramus, in curru triumphali positus designat, honoremqve triumphalem, sine triumpho, numorum indicio confirmat. Palmas autem, tradito a Graecis more, victoribus datas, togamqve pictam, & trabeam tunicamqve palmatam, inter triumphalia insignia relatas esse, Romani ritus periti scriptores observant. At triumphalis ille honor ut a triumpho diversus, sic pompae curulis expers erat; neqve enim triumphantes, nisi curru vecti, urbem inibant, Capitoliumqve ascendebant, ut ex Romanis scriptoribus constat. *V. Livius l.XXX.15.XXXI.11.* & *47.* Hinc *νικητήρια* & *θρίαμβον* Graeci distingvunt, *Dio Cassius l. LIV.* De *ovatione* res perinde nota est, triumpho minorem extitisse, & *ovantes* urbem pedibus ingressos fuisse, qvod ex *Plutarcho liqvet in Marcello.* Qvae vellem planius copiosiusqve disseruisset

ſet *Cantelius in cap. ultimo de militia Romanorum.* *Nec vero hic praetereundi ſunt Gellius, Macrobius, Feſtus, Iſidorus*, inprimisqve *Dionyſius cum Plutarcho, & Livius cum utroqve conferendus.* Tradit Bulengerus, duces bello confecto reverſos, cum triumphum peterent, in templo Bellonae res militiae geſtas expoſuiſſe, qvod recte qvidem & ordinarie ita ſe habet, ſed non ſemper uſu probatum eſt, exemplo Fulvii, qvi de rebus a ſe geſtis in aede Apollinis diſſeruit, *qvod teſtimonio Livii comprobatur, l. XXXIX. c. 4. Onuphrius qvaedam paulo aliter, ac Lazius, refert, qvod obſervat etiam Maderus, ſed non expedit, nec probationes ſubiicit, qvibus expedire potuiſſet. In notis ad Panvinium edit. Patavinae. p. 146.*

XV. Qvemadmodum vero *Auguſti* nomen, poſt conditum Romae Imperium, fuit ſummum ſemper, & in terrarum orbe maximum, ſic omnia, qvae ab Auguſto conſtituta & acqviſita ſunt, qvaeve ad eum qvoqvomodo pertinent, aut pertinentis iure poſſidentur, ac vindicantur, omnino referri debent inter *res ſacras*, & uſu iuris etiam *ſacrae* appellantur. Sacrae leges, ſacra domus, ſacra veſtis, ſacrum patrimonium, ſacrumqve ſtabulum, paſſim dicuntur, & omnia in Auguſti familiam adſcita, hac appellatione continentur, atqve hoc iure

cen-

cenſentur, velut humano nexu ſoluta, commercioqve exempta. Sacrae largitiones ſaepe nominantur, maximeqve celebrantur Comites ſacrarum largitionum, *in Notitia veteris imperii, & multis apud Caſſiodorum locis.* Sacrum latus, ſacri vultus apud ſcriptores alios, ſpeciatim poetas, Statium & Corippum, leguntur. In antiqvis inſcriptionibus *Auguſta domus* interdum *divina*, eodem ſolenni titulo, & ſignificatu haud abſimili vocatur, cuius partem dabo.

PRO. SALVTE. DD. NN. IMP. CAES. M. AVR. ANTONINI. P.F. AVG. ET. M. AVR. ALEXANDRI. NOBILISSIMI. CAES. TOTIVSQVE. DOMVS. DIVINAE. EORVM.

Divina dicitur, ob ſingularem, & ſacro auſpicio conſtitutam nominis illius venerationem, qvam non humana duntaxat opinio & conſenſus, ſed etiam divinae appellationis auctoritas tuetur, inviolabilemqve praeſtat, & ſupra omnes Regum titulos extollit. Qvod Dio & Xiphilinus indicant, teſtimoniisqve ſuis vim & originem eius tituli confirmant, atqve in ſummo gloriae faſtigio reponunt, ut omnes alios vincere titulos, aut omnium certe titulorum dignitatem, ſalvo *praecipui* honore, complecti videatur. Praeterqvam enim qvod inſcriptio luculenta ſingularem, & ſacram tituli dignitatem comprobat, ſcriptores qvoqve rerum gnari conſentiunt, ac ſacroſanctum aliqvid & excelſum

in

in eo titulo inesse confitentur. Idcirco ex Dione suo Xiphilinus haec reddit. Πάντα τὰ ἐντιμότατα καὶ ἱερώτατα, ἄυγουστα προσαγορεύεται. Qvae ex libro eius LIII. excerpta, & bona fide repetita sunt, ut plane intelligamus, eiusmodi hunc esse titulum, ut supra omnes titulos constituatur. Aliis enim aliunde dignitas qvaerenda est; solus *Augusti* titulus seipso contentus, nihil peregrinum affectat, & omnia titulorum ornamenta excedit. In qvo Latini & Graeci summa ratione consentiunt, illi qvidem domestici eius tituli interpretes, hi integri hic & omnino periti testes, vim nominis, & veritatem rei declarant; illi vocabula reqvirunt, hi abundant, utriqve studium & operam conferunt, ut verbis commutatis, sed maxime aptis, perspicuis & propriis, in explanando huius vocis significatu utantur. Addo, qvod Graeci, Latinae loqvendi consvetudinis gnari, & sigillatim historiae augustae scriptores, hoc titulo excelsissimum aliqvid insigniant, & vocabulo *superlationem* notante, altissimum augustae dignitatis gradum describant. Vni ergo Romanorum Imperatori, proprie debetur hic titulus, qvo nullus est neqve sanctior, neqve insignior, neqve excelsior, neqve veneratione maior. Cuius gloria tituli non minus in auspicio dignitatis, qvam in splendore muneris & usu cernitur, propterea qvod eo nomine

designatur summa qvaedam inter gentes auctoritas, qvae singularem ei venerationem conciliat, & simul efficit, ut hac ratione inter omnes Reges Imperator Augustus singulariter emineat, & a ceteris Regibus, tanqvam Regum omnium maximus distingvatur. Qvae summa veneratio coniuncta est cum honore praecedendi solenniore, & insignioris solii, sellae, ac pompae curulis, in congressibus Regum, conciliisqve moratiorum, aut certe Christianarum gentium, si qvae haberentur, aut haberi deinceps communi earum consensu placeret. Nam sanctior illa dignitatis augustae aestimatio, qvam firma opinio in animis principum & populorum inseruit, cum effectu *praerogativae* intelligenda est, ne frustra sit, aut pro inani somnio habeatur. Qvo fundamento praestructo, colligam licet, honoris certe solennioris *gradum* Imperatori Augusto ex hoc capite deberi, ac merito deferri. Hoc enim titulo noscitur ut maximus Regum, & maxima inter Reges veneratione dignus, adeo ut huius ratione in concilio gentium, si qvod habendum esset, non modo praecedendi honore, sed etiam *praesidendi* auctoritate fungeretur. Exinde seqvitur, neminem, nisi Romanorum Imperatorem, cognominari proprie Augustum, ne Regem qvidem Romanorum, etiamsi ceteros Reges praecedat, & in Imperio Ro. ac augusta

digni-

dignitate ipso iure successionem conseqvatur. Tantum abest, ut externi Reges proprie dicantur Augusti, ut potius consecratum confirmatumqve Romae auspiciis titulum soli Romanorum Imperatori, & summo Vrbis domino, non sine documento venerationis Augusto debitae, relinqvant. Etenim *Imperatoris* per se titulus, qvem affectarunt qvidam Reges & usurparunt, non dat ius sumendo *Augusti*, *Augustissimiqve* titulo, qvippe ratione Imperii Romanorum acqvisito, constanterqve servato, & ad omnes in eo successores valido ac sempiterno iure propagato. Vnus autem in terrarum orbe est Imperator Romanus, & qvod ab hoc fonte manat, unus inter omnes, qvotqvot imperant, Augustus, unus, inqvam, qvi vero ac proprio *Augusti* nomine censeatur. De industria omitto Reges barbaros, intra & extra Europam sitos, qvi regna armis domita, in vastam unius Imperii molem conflarunt, & ideo *Imperatores* appellati, sed Augusti titulo sacrati non sunt, qvo soli Romanorum Imperatores gloriantur, eoqve per eminentiam ab aliis, etiam cultis & Christianis Regibus, sed inprimis a dominatoribus istis barbaris distingvuntur. Qvocirca magnus dominatus in Thracia constitutus, multas qvidem Europae & Asiae regiones complectitur, regnaqve sub unius potestate coniuncta habet, postqvam Imperatores Graeci, for-

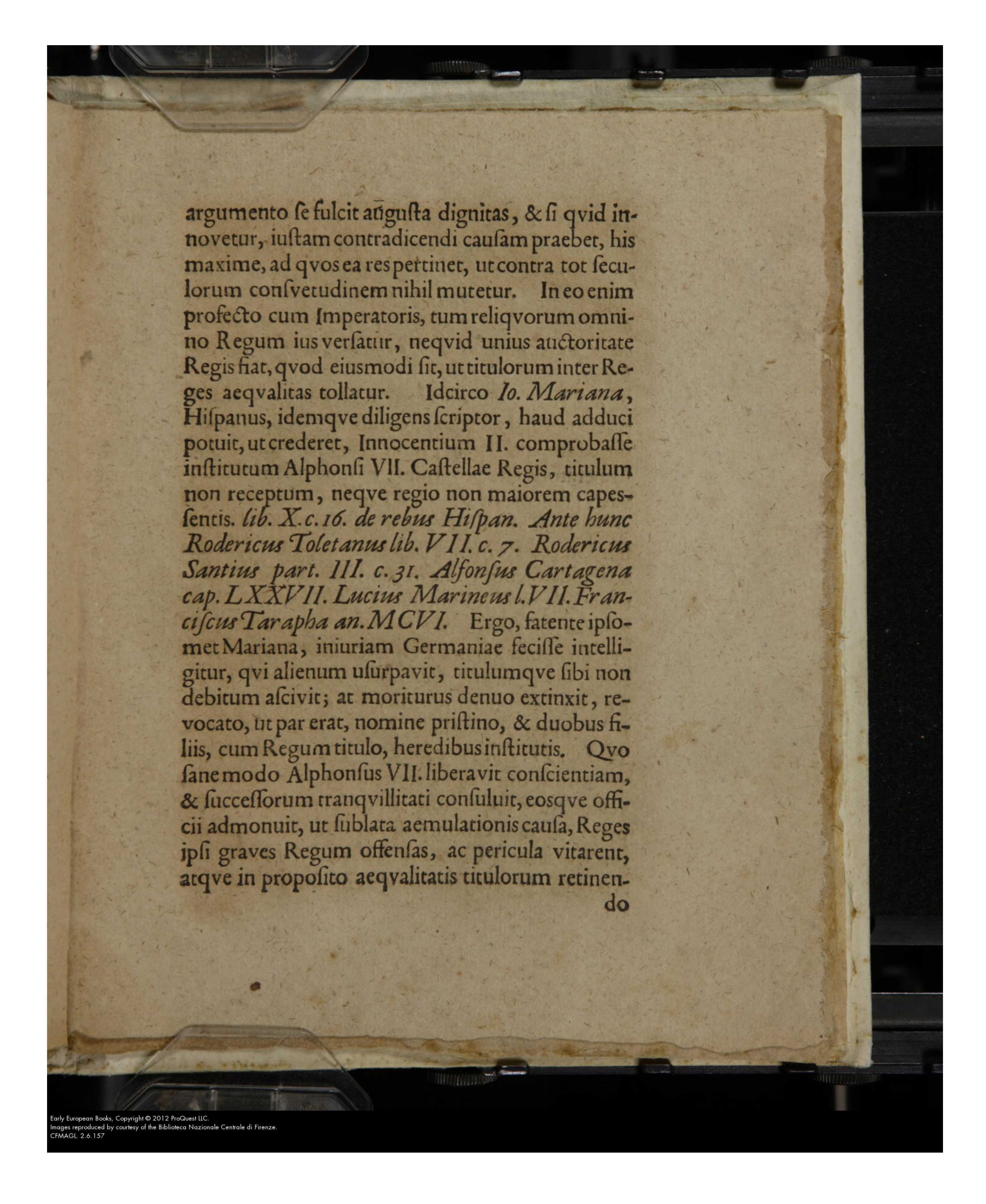
tunis everſi, ferociſſimo hoſti ſuccubuerunt. Non tamen eius Imperii, qvod hic ſpecto, nomine & dignatione continetur; neqve enim commutatum, ſed extinctum eſt priſtinum illud Graecorum Imperium, qvod ab urbe Latii, & Roma veteri translatum, ad excidium principis Thraciae urbis permanſit, ac eo usqve retinuit Romani nominis ſingulare decus, & Auguſti tituli honorem ſummum, Caeſareamqve dignitatem, qvippe qvae vere ei conveniebant, & propter novam Romam, qvae tunc erat Conſtantinopolis, omnino debebantur. At haec ſacrata auſpiciis ornamenta & elogia nihil ad barbaros Thraciae imperantes pertinent, qvorum dominatus *Sultanicus*, a ſacro novae Romae imperio plurimum diſtat ac diſſidet, certe Auguſti nominis venerationem non capit, qvam everſo Romae novae imperio, ſolus inter Chriſtianos Principes obtinet, & iure ſuo promeretur ſacratiſſimus Romanorum Princeps, antiqvitate imperii primus, & auguſta dignitate ſummus idem ac maximus Imperator, cunctisqve adeo Regibus, & imperatoribus non-Romanis, ordinis honorisqve ratione praeferendus, nec Romae novae Auguſto ceſſurus, ſi qvisqvam extaret hodie, Graecumqve Romanum Imperium, Romano veteri ſecundum, ſupereſſet. Tricantur interdum exteri, praeſertim Galli qvidam, & nominatim *Scipio*

Plei-

Pleixius, regium nomen Imperatorio antiqvius & dignius putans. *tom. 1. de l'hist. general. de France*. Contrarium res ipsa loqvitur, qvando omnes Christianae gentes venerabilius aliqvid & eminentius in illo Imperatoris nomine agnoscunt, & barbari etiam Asiae Reges, regio titulo non contenti, Imperatores dici volunt, non alia de causa, qvam qvod Imperatorium titulum multo digniorem esse arbitrantur. Qvorum iudicium eo minus negligendum est, qvod praeter Orientis Reges, etiam in orbe Christiano Galli Hispaniqve interdum affectarunt hunc titulum, qvem haud dubie nobiliorem esse autumabant. Nec tamen eo valere poterat recens sumptus ille titulus, ut Galliae Hispaniaeqve Reges honoris gradu, & usu Augusti nominis proprie dicti, cum Romanorum Imperatore exaeqvarentur. Qvare deinceps hoc titulo abstinuerunt, cum novi exempli esset, nec venerationis augustae gloriam tueretur apud ceteros Reges, qvos nihil forsan impediebat, qvin eundem asciscerent titulum, & suorum qvisqve populorum Imperatores se appellarent. Neqve id non licuisset ex diversa causa Imperatori Ro. Augusto, maxime propter antiqvissimum Germaniae regnum, qvod inter reliqva Europae regna praecipuum, ac honore primum, & soli Romanorum Imperio, cujus summum caput eligit, ut originis auspicio, sic

dignitate est secundum, arctissimo ceteroqvin & sempiterno foedere cum eo coniunctum. *Qvae non recte assecuti sunt Thomas VVolphius Iunior, & Philippus Beroaldus Bononiensis, qvod ex eorum epistolis Benevenuti Imolensis libello, qvi* Augustalis *inscribitur, subiectis patet, qvibus disceptatio de nomine imperatorio continetur.* Frustra autem contendit *Dupleixius*, fraudi esse Imperatorum dignitati, qvod ultimis seculis ignotum fuerit hoc nomen; contra illustris & pervagata Regum fama extiterit ante imperatores, eo, qvo dixi, significatu appellatos. Nam ea causa non est per se idonea, qvamobrem nomen regium imperatorio praeferatur, qvia Ro. Imperium altiori dignitatis gradu constitutum, & titulo augusti nominis sacratum, ac super omnia terrarum orbis regna evectum, hodiernis etiam, qvaecunqve supersunt, regnis antiqvitate non fabulosa praestat, & explorate cognita temporis diuturnitate, multisqve aetatibus & seculis longe aliis dominatibus & regnis antecedit, gloriamqve huius rei suopte, nec ab inani ostentatione qvaesito praesidio, sustentat. Accedit moratiorum consensus gentium, qvae non modo non in dubium vocant splendorem huius nominis, sed qvoqve ultro confitentur & aestimant, ac Imperatorem eo praeditum, summo loco numeroqve habent. Qvo *praecipui*

argu-

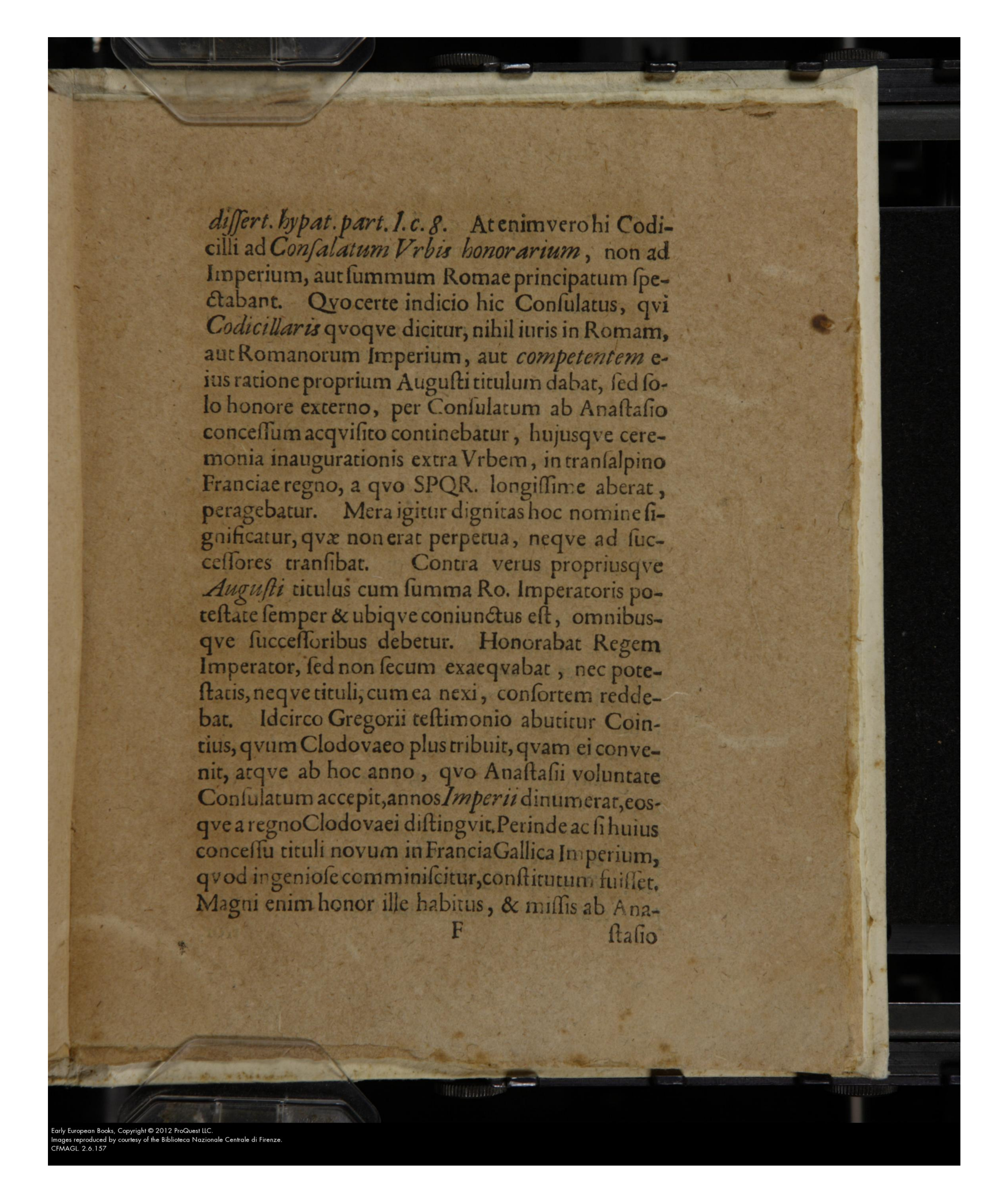
argumento ſe fulcit auguſta dignitas, & ſi qvid innovetur, iuſtam contradicendi cauſam praebet, his maxime, ad qvos ea res pertinet, ut contra tot ſeculorum conſvetudinem nihil mutetur. In eo enim profecto cum Imperatoris, tum reliqvorum omnino Regum ius verſatur, neqvid unius auctoritate Regis fiat, qvod eiusmodi ſit, ut titulorum inter Reges aeqvalitas tollatur. Idcirco *Io. Mariana*, Hiſpanus, idemqve diligens ſcriptor, haud adduci potuit, ut crederet, Innocentium II. comprobaſſe inſtitutum Alphonſi VII. Caſtellae Regis, titulum non receptum, neqve regio non maiorem capesſentis. *lib. X. c. 16. de rebus Hiſpan. Ante hunc Rodericus Toletanus lib. VII. c. 7. Rodericus Santius part. III. c. 31. Alfonſus Cartagena cap. LXXVII. Lucius Marineus l. VII. Franciſcus Tarapha an. MCVI.* Ergo, fatente ipſomet Mariana, iniuriam Germaniae feciſſe intelligitur, qvi alienum uſurpavit, titulumqve ſibi non debitum aſcivit; at moriturus denuo extinxit, revocato, ut par erat, nomine priſtino, & duobus filiis, cum Regum titulo, heredibus inſtitutis. Qvo ſane modo Alphonſus VII. liberavit conſcientiam, & ſucceſſorum tranqvillitati conſuluit, eosqve officii admonuit, ut ſublata aemulationis cauſa, Reges ipſi graves Regum offenſas, ac pericula vitarent, atqve in propoſito aeqvalitatis titulorum retinen-

do

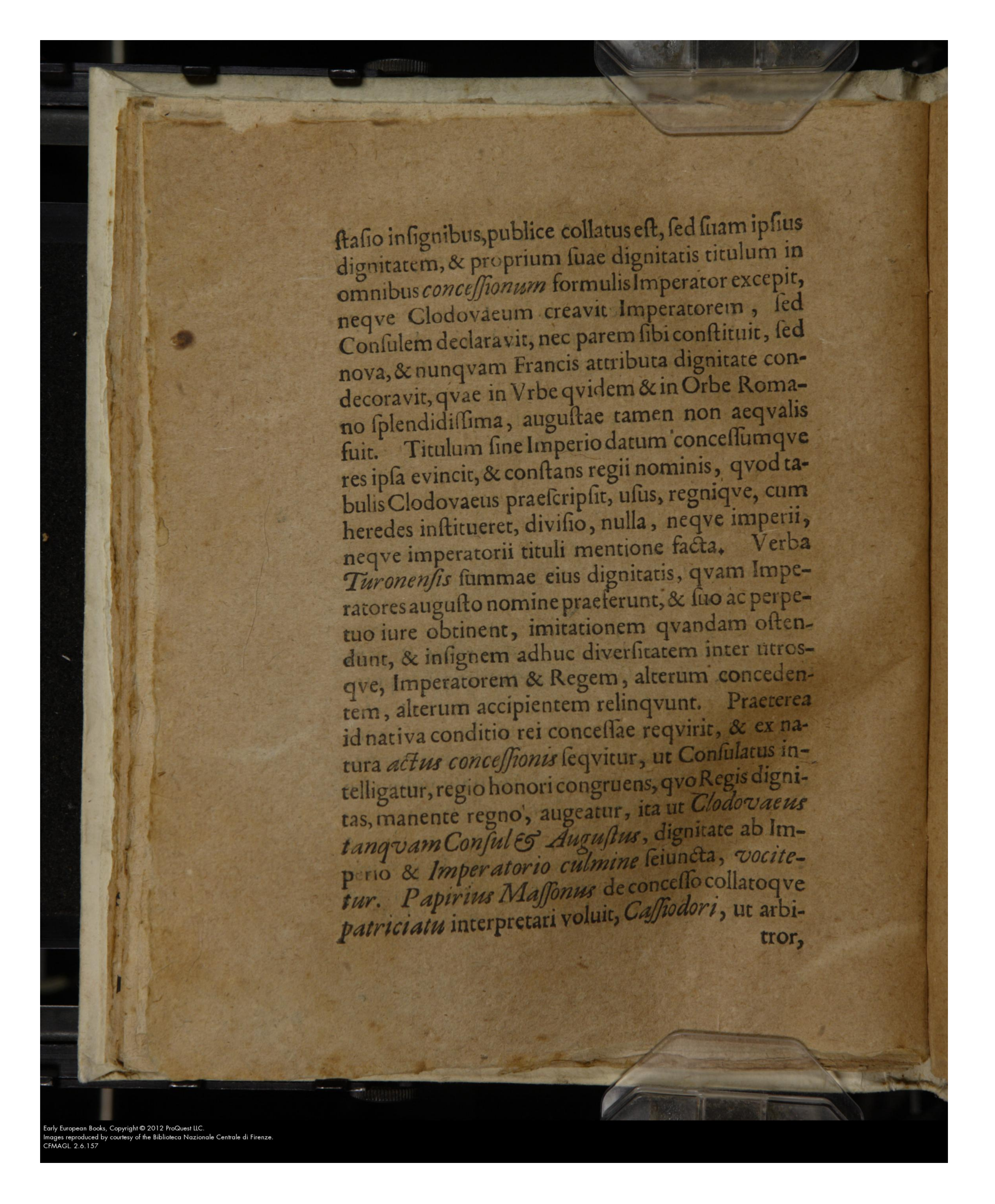
do perſeverarent. Vivum certe Alphonſum nemo Regum pro Imperatore habuit, neqve Imperator eum agnovit, aut hoc nomine tituloqve unqvam appellavit. *Eodem fere modo exiſtimare licet de Sanctio maiore, apud Hieronymum Blancam in commentario rerum Aragonenſium p. 621.*

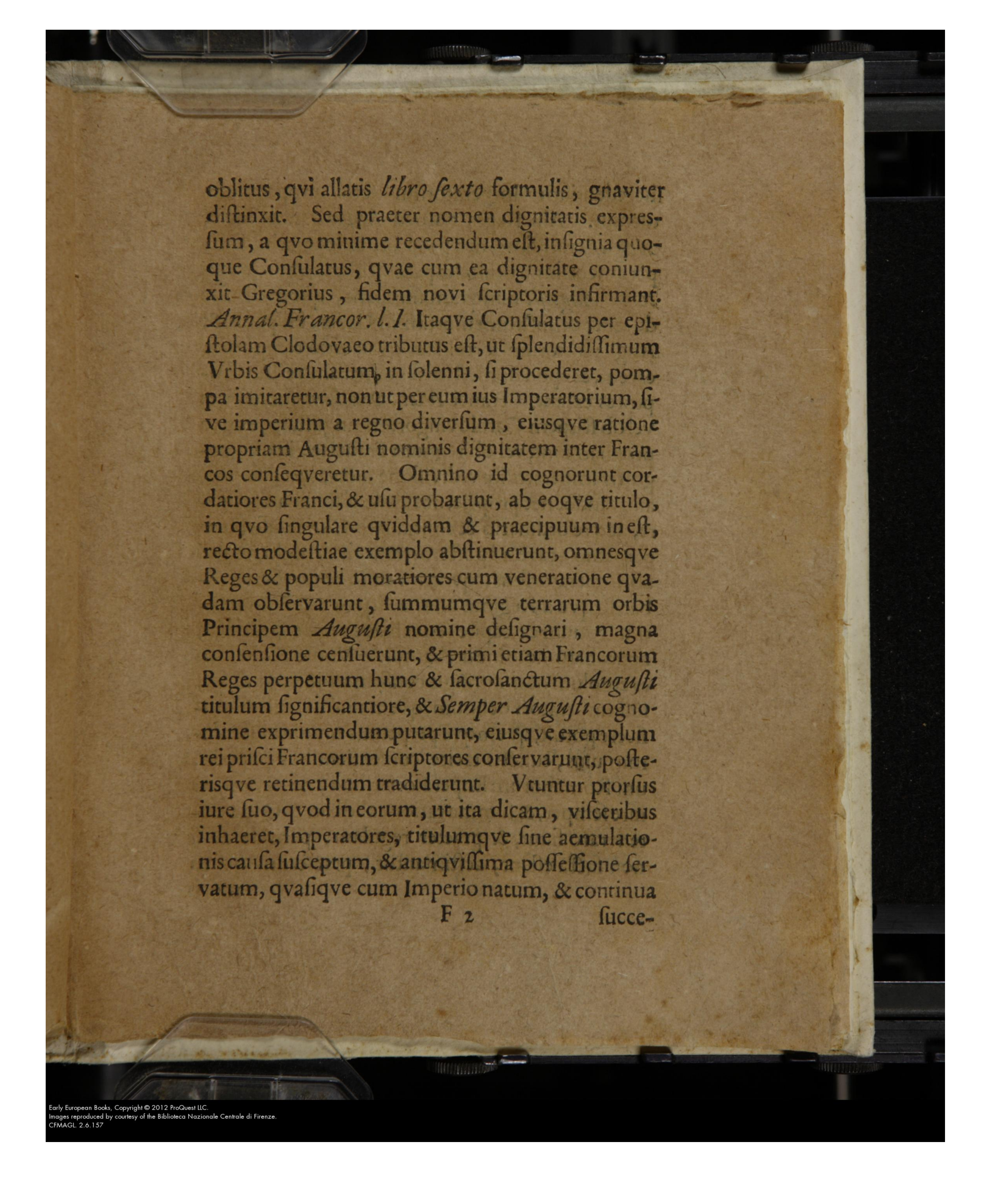
XVI. Qvamobrem non eſt, cur a priori ſententia me deduci patiar, eorumqve in opinionem diſcedam, qvi negant, hunc Auguſti titulum Ro. Imperatoris eſſe proprium, qvippe qvem Clodovaeo Francorum Regi collatum, ſcriptores omni exceptione maiores teſtentur, eo qvod Anaſtaſius, Graeco-Romanus Imperator Auguſtus, miſſis ad Clodovaeum codicillis, eum honore & appellatione *Auguſti* cohoneſtarit. *Qvam in rem legendus eſt Gregorius praeſul Turonenſis, & perantiqvus rerum Francicarum ſcriptor, qvi haec, qvae huius loci ſunt, tradit*: ab ea die (*qva Clodovaeus ab Anaſtaſio codicillos accepit*) tanqvam Conſul & Auguſtus eſt vocitatus. *Hiſtor. Fr. lib. II. cap. 38.* De qvorum ſenſu verborum diu magna contentione inter ipſosmet Gallofrancos diſputatum eſt, qvorum aliqvi de imperio Auguſto exponi poſſe arbitrantur, nominatim *Carolus le Cointe annal. eccleſ. Francor. t. I. an. 508. Qvem ſecutus eſt Antonius Pagi, in*

diſſert.

dissert. hypat. part. I. c. 8. At enimvero hi Codicilli ad *Consalatum Vrbis honorarium*, non ad Imperium, aut summum Romae principatum spectabant. Qvo certe indicio hic Consulatus, qvi *Codicillaris* qvoqve dicitur, nihil iuris in Romam, aut Romanorum Imperium, aut *competentem* eius ratione proprium Augusti titulum dabat, sed solo honore externo, per Consulatum ab Anastasio concessum acqvisito continebatur, hujusqve ceremonia inaugurationis extra Vrbem, in transalpino Franciae regno, a qvo SPQR. longissime aberat, peragebatur. Mera igitur dignitas hoc nomine significatur, qvæ non erat perpetua, neqve ad successores transibat. Contra verus propriusqve *Augusti* titulus cum summa Ro. Imperatoris potestate semper & ubiqve coniunctus est, omnibusqve successoribus debetur. Honorabat Regem Imperator, sed non secum exaeqvabat, nec potestatis, neqve tituli, cum ea nexi, consortem reddebat. Idcirco Gregorii testimonio abutitur Cointius, qvum Clodovaeo plus tribuit, qvam ei convenit, atqve ab hoc anno, qvo Anastasii voluntate Consulatum accepit, annos *Imperii* dinumerat, eosqve a regno Clodovaei distingvit. Perinde ac si huius concessu tituli novum in Francia Gallica Imperium, qvod ingeniose comminiscitur, constitutum fuisset. Magni enim honor ille habitus, & missis ab Ana-

F stasio

ſtaſio inſignibus, publice collatus eſt, ſed ſuam ipſius dignitatem, & proprium ſuae dignitatis titulum in omnibus *conceſſionum* formulis Imperator excepit, neqve Clodovaeum creavit Imperatorem, ſed Conſulem declaravit, nec parem ſibi conſtituit, ſed nova, & nunqvam Francis attributa dignitate condecoravit, qvae in Vrbe qvidem & in Orbe Romano ſplendidiſſima, auguſtae tamen non aeqvalis fuit. Titulum ſine Imperio datum conceſſumqve res ipſa evincit, & conſtans regii nominis, qvod tabulis Clodovaeus praeſcripſit, uſus, regniqve, cum heredes inſtitueret, diviſio, nulla, neqve imperii, neqve imperatorii tituli mentione facta. Verba *Turonenſis* ſummae eius dignitatis, qvam Imperatores auguſto nomine praeferunt, & ſuo ac perpetuo iure obtinent, imitationem qvandam oſtendunt, & inſignem adhuc diverſitatem inter utrosqve, Imperatorem & Regem, alterum concedentem, alterum accipientem relinqvunt. Praeterea id nativa conditio rei conceſſae reqvirit, & ex natura *actus conceſſionis* ſeqvitur, ut Conſulatus intelligatur, regio honori congruens, qvo Regis dignitas, manente regno, augeatur, ita ut *Clodovaeus* tanqvam *Conſul & Auguſtus*, dignitate ab Imperio & *Imperatorio culmine* ſeiuncta, *vocitetur*. *Papirius Maſſonus* de conceſſo collatoqve *patriciatu* interpretari voluit, *Caſſiodori*, ut arbitror,

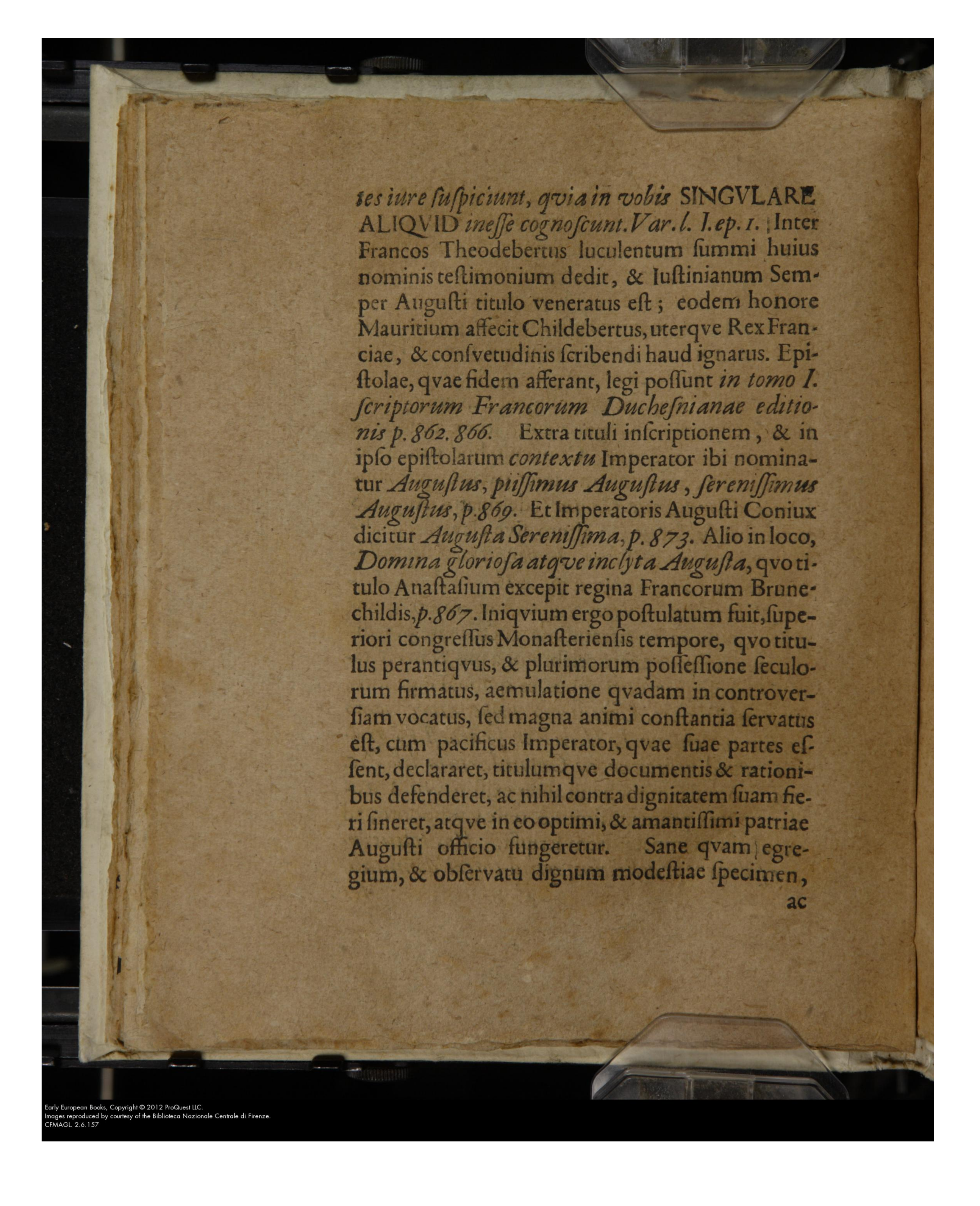

oblitus, qvi allatis *libro ſexto* formulis, gnaviter diſtinxit. Sed praeter nomen dignitatis expresſum, a qvo minime recedendum eſt, inſignia quoque Conſulatus, qvae cum ea dignitate coniunxit Gregorius, fidem novi ſcriptoris infirmant. *Annal. Francor. l. I.* Itaqve Conſulatus per epiſtolam Clodovaeo tributus eſt, ut ſplendidiſſimum Vrbis Conſulatum, in ſolenni, ſi procederet, pompa imitaretur, non ut per eum ius Imperatorium, ſive imperium a regno diverſum, eiusqve ratione propriam Auguſti nominis dignitatem inter Francos conſeqveretur. Omnino id cognorunt cordatiores Franci, & uſu probarunt, ab eoqve titulo, in qvo ſingulare qviddam & praecipuum ineſt, recto modeſtiae exemplo abſtinuerunt, omnesqve Reges & populi moratiores cum veneratione qvadam obſervarunt, ſummumqve terrarum orbis Principem *Auguſti* nomine deſignari, magna conſenſione cenſuerunt, & primi etiam Francorum Reges perpetuum hunc & ſacroſanctum *Auguſti* titulum ſignificantiore, & *Semper Auguſti* cognomine exprimendum putarunt, eiusqve exemplum rei priſci Francorum ſcriptores conſervarunt, poſterisqve retinendum tradiderunt. Vtuntur prorſus iure ſuo, qvod in eorum, ut ita dicam, viſceribus inhaeret, Imperatores, titulumqve ſine aemulationis cauſa ſuſceptum, & antiqviſſima poſſeſſione ſervatum, qvaſiqve cum Imperio natum, & continua

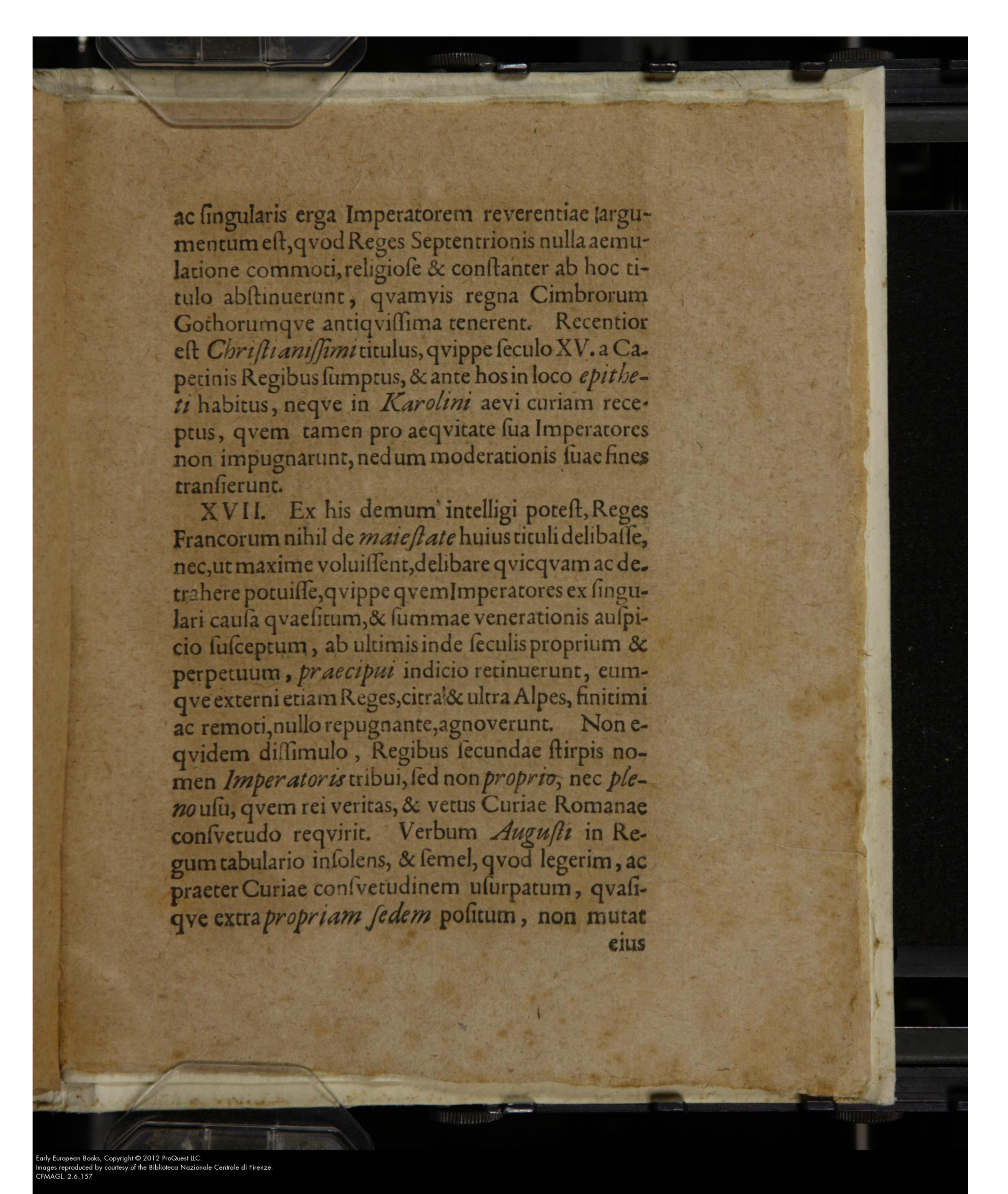
ſuccedentium Imperatorum ſerie propagatum tuentur. Alii Reges nomen *Imperatoris* raro, *Auguſti* rariſſime, nec proprie, & ſeparatim ſemper ac ſeorſim a titulo Imperatoris, contra *Imperatoris Auguſti* nunqvam uſurpant, qvod tabulae docent, & inſtrumentorum in Gallia, Hiſpania & Anglia editorum formulae, qvae vitio temporum carent, & apud domeſticos externarum rerum ſcriptores extant. Franci *Meroveadum* ſucceſſores vel ob ſtirpem Carolovingorum auguſtam, ex qva prognati ſunt, vel ob regnum Franciae, in qvo auguſtis Imperatoribus, diviſione facta, ſucceſſerunt, aliqvando, nec proprie, nec eodem ſcribendi tenore, neqve ordinario & continuato Curiae uſu, nec perpetuo, atqve ad poſteros transmiſſo titulo, neqve ab Imperatoribus, qvorum ea in re honor vertebat, neqve a Regibus aliis, ad qvos tanti momenti negotium ex capite aeqvalitatis regiae ſpectabat, approbato nomine utebantur. Vnum & alterum exemplum non infringit confirmati iuris titulum, ſoli Imperatori debitum, qvem nulla vetuſtas conficere potuit, qvemqve perpetuus omnium ſeculorum uſus, cunctis tacite conſentientibus populis, uni Romanorum Imperatori tribuit, ac *praecipui* iure ſemper, & ſumma ratione addixit. Qvae autem raro fiunt, & praeter regulam, perinde ac ſi non facta eſſent, aeſtimantur, praeſertim qvum

moris

moris *pragmatici*, inter gentes recepti forma nominum dignitates metitur, & congruentes cuiqve titulos ostendit, qvorum discrimen adeo non tollit, ut qvoqve proprios, & ex singulari causa qvaesitos, eosqve perpetuos, ac neqvicqvam intermissos, & nullo unqvam contrario usu mutatos, a ceteris distingvat, confusionemqve inprimis vitet. Haud secus innovandi cupiditatem fugit, & *Augusti* titulum unice *Imperatori* assignat, qvem praeter sacram eius nominis dignitatem, ultima antiqvitas suffragio suo defendit. Convenit hoc cum stylo & sententia Romanorum, inter qvos Capitolinus scribit. *Gordianus Caesar* (destinatus Augusto successor) *sublatus* (in altum, sive elevatus, ut alibi loqvitur) *a militibus*, *Imperator est appellatus*, *id est*, *Augustus. cap. XIV. in Maximino & Balbino.* Vnus ergo est Imperator Augugustus, summa & sacratissima auctoritate praeditus, qvo nomine etiam celebratur a piis, & in civitatem Dei ascriptis doctoribus, ex qvibus Fulgentius, *In seculo*, inqvit, *Christiano Imperatore nemo celsior invenitur. L. II. de Ver. praedest. & gratia, qvod repetitur in Capitularium lib. V. c. 319.* Apud Gothos haud aliter existimavit Theodericus Rex prudentissimus, & teste Cassiodoro, ad Anastasium Imperatorem scripsit. *Vos totius orbis salutare praesidium, qvod ceteri dominan-*

tes iure ſuſpiciunt, qvia in vobis SINGVLARE ALIQVID *ineſſe cognoſcunt. Var. l. I. ep. 1.* Inter Francos Theodebertus luculentum ſummi huius nominis teſtimonium dedit, & Iuſtinianum Semper Auguſti titulo veneratus eſt; eodem honore Mauritium affecit Childebertus, uterqve Rex Franciae, & conſvetudinis ſcribendi haud ignarus. Epiſtolae, qvae fidem afferant, legi poſſunt *in tomo I. ſcriptorum Francorum Ducheſnianae editionis p. 862. 866.* Extra tituli inſcriptionem, & in ipſo epiſtolarum *contextu* Imperator ibi nominatur *Auguſtus, piiſſimus Auguſtus, ſereniſſimus Auguſtus, p. 869.* Et Imperatoris Auguſti Coniux dicitur *Auguſta Sereniſſima, p. 873.* Alio in loco, *Domina glorioſa atqve inclyta Auguſta,* qvo titulo Anaſtaſium excepit regina Francorum Brunechildis, *p. 867.* Iniqvium ergo poſtulatum fuit, ſuperiori congreſſus Monaſterienſis tempore, qvo titulus perantiqvus, & plurimorum poſſeſſione ſeculorum firmatus, aemulatione qvadam in controverſiam vocatus, ſed magna animi conſtantia ſervatus eſt, cum pacificus Imperator, qvae ſuae partes eſſent, declararet, titulumqve documentis & rationibus defenderet, ac nihil contra dignitatem ſuam fieri ſineret, atqve in eo optimi, & amantiſſimi patriae Auguſti officio fungeretur. Sane qvam egregium, & obſervatu dignum modeſtiae ſpecimen,

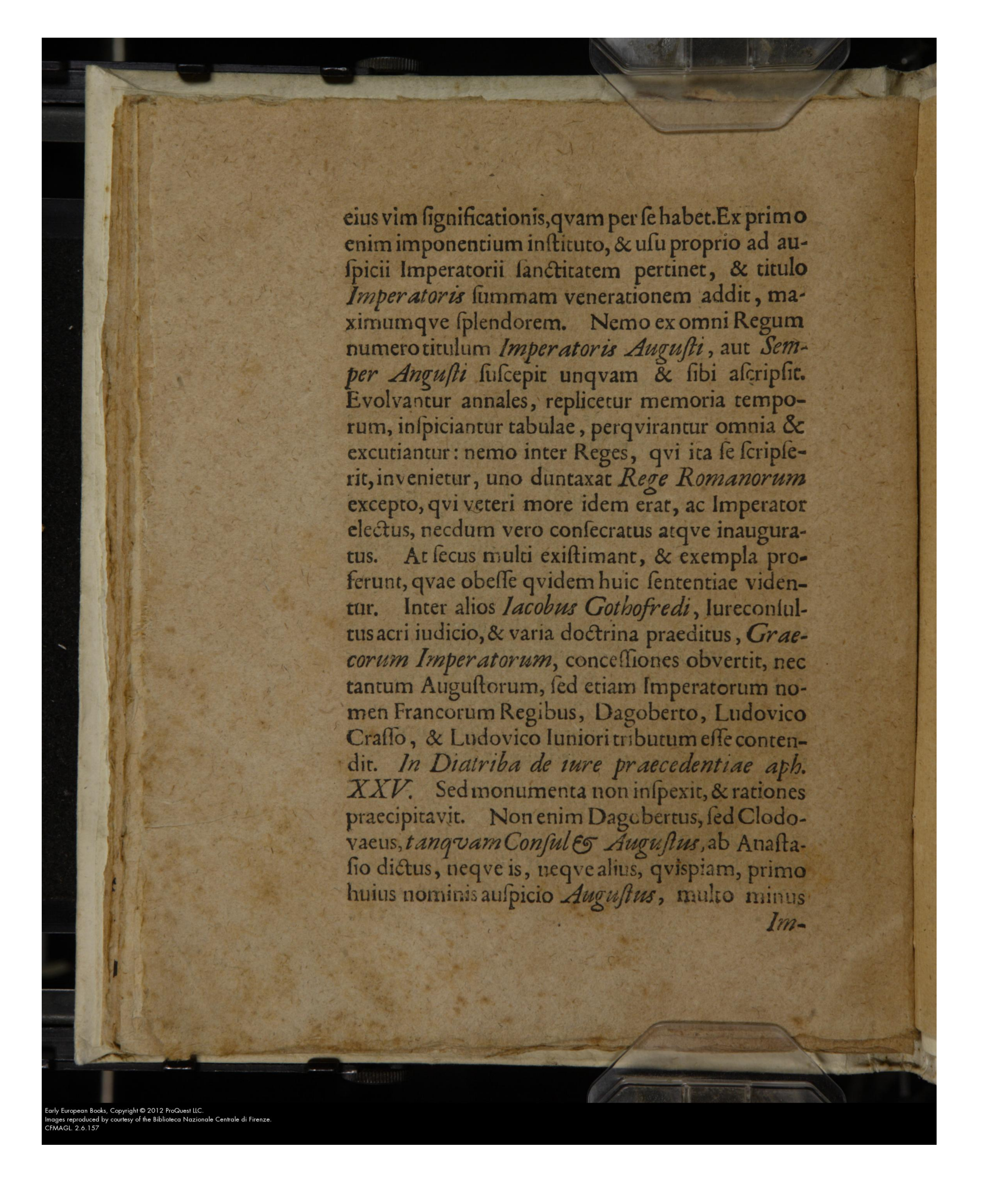
ac

ac ſingularis erga Imperatorem reverentiae argumentum eſt, qvod Reges Septentrionis nulla aemulatione commoti, religioſe & conſtanter ab hoc titulo abſtinuerunt, qvamvis regna Cimbrorum Gothorumqve antiqviſſima tenerent. Recentior eſt *Chriſtianiſſimi* titulus, qvippe ſeculo XV. a Capetinis Regibus ſumptus, & ante hos in loco *epitheti* habitus, neqve in *Karolini* aevi curiam receptus, qvem tamen pro aeqvitate ſua Imperatores non impugnarunt, nedum moderationis ſuae fines tranſierunt.

XVII. Ex his demum intelligi poteſt, Reges Francorum nihil de *maieſtate* huius tituli delibaſſe, nec, ut maxime voluiſſent, delibare qvicqvam ac detrahere potuiſſe, qvippe qvem Imperatores ex ſingulari cauſa qvaeſitum, & ſummae venerationis auſpicio ſuſceptum, ab ultimis inde ſeculis proprium & perpetuum, *praecipui* indicio retinuerunt, eumqve externi etiam Reges, citra & ultra Alpes, finitimi ac remoti, nullo repugnante, agnoverunt. Non eqvidem diſſimulo, Regibus ſecundae ſtirpis nomen *Imperatoris* tribui, ſed non *proprio*, nec *pleno* uſu, qvem rei veritas, & vetus Curiae Romanae conſvetudo reqvirit. Verbum *Auguſti* in Regum tabulario inſolens, & ſemel, qvod legerim, ac praeter Curiae conſvetudinem uſurpatum, qvaſiqve extra *propriam ſedem* poſitum, non mutat

eius

eius vim ſignificationis, qvam per ſe habet. Ex primo enim imponentium inſtituto, & uſu proprio ad auſpicii Imperatorii ſanctitatem pertinet, & titulo *Imperatoris* ſummam venerationem addit, maximumqve ſplendorem. Nemo ex omni Regum numero titulum *Imperatoris Auguſti*, aut *Semper Auguſti* ſuſcepit unqvam & ſibi aſcripſit. Evolvantur annales, replicetur memoria temporum, inſpiciantur tabulae, perqvirantur omnia & excutiantur: nemo inter Reges, qvi ita ſe ſcripſerit, invenietur, uno duntaxat *Rege Romanorum* excepto, qvi veteri more idem erat, ac Imperator electus, necdum vero conſecratus atqve inauguratus. At ſecus multi exiſtimant, & exempla proferunt, qvae obeſſe qvidem huic ſententiae videntur. Inter alios *Iacobus Gothofredi*, Iureconſultus acri iudicio, & varia doctrina praeditus, *Graecorum Imperatorum*, conceſſiones obvertit, nec tantum Auguſtorum, ſed etiam Imperatorum nomen Francorum Regibus, Dagoberto, Ludovico Craſſo, & Ludovico Iuniori tributum eſſe contendit. *In Diatriba de iure praecedentiae aph. XXV.* Sed monumenta non inſpexit, & rationes praecipitavit. Non enim Dagobertus, ſed Clodovaeus, *tanqvam Conſul & Auguſtus*, ab Anaſtaſio dictus, neqve is, neqve alius, qviſpiam, primo huius nominis auſpicio *Auguſtus*, multo minus

Im-

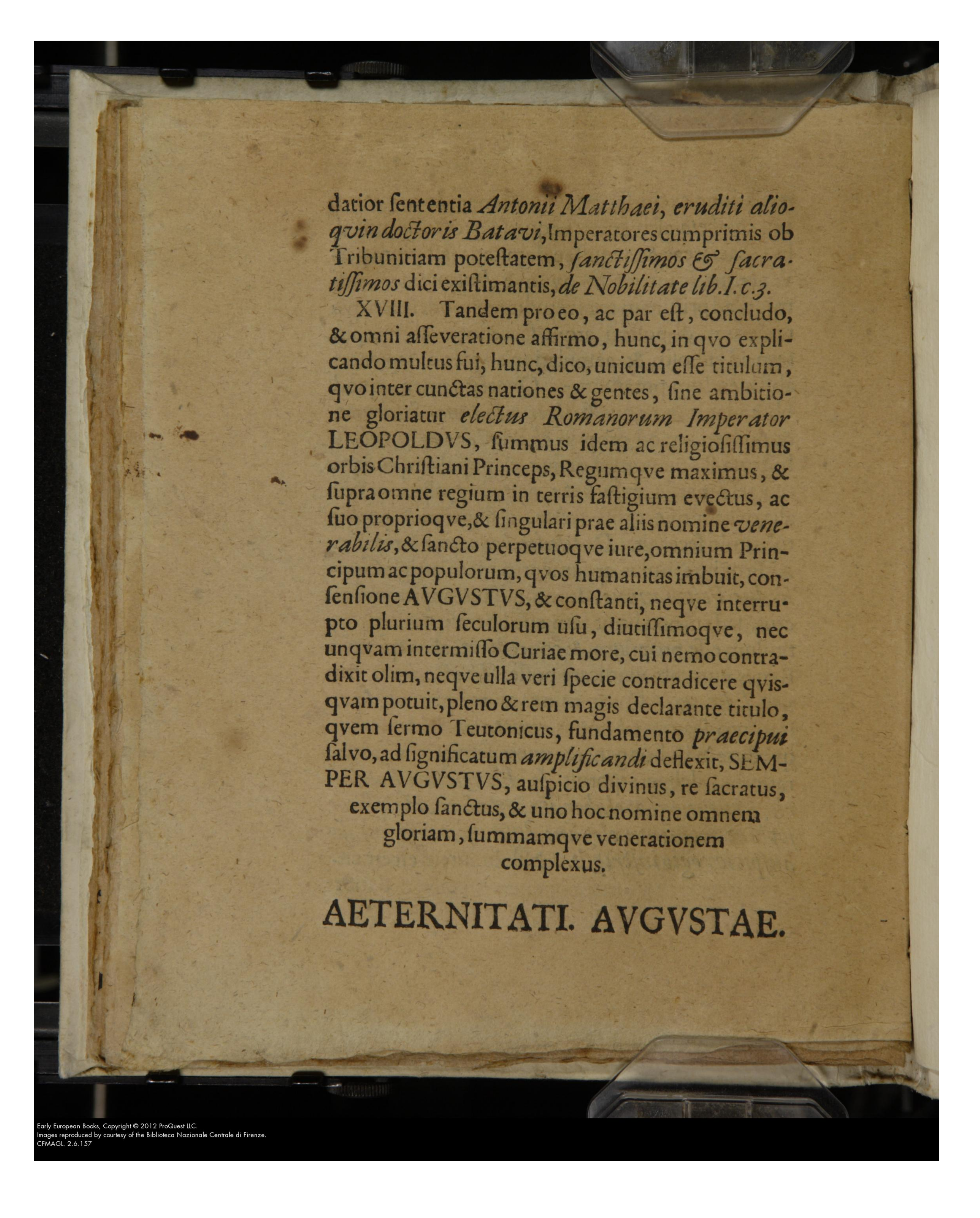
Imperator Augustus, coniunctim est appellatus. Reliqvi, qvos enumerat, Reges, non *Augusti*, nedum *Imperatores Augusti*, sed Imperatores, sine imperio, nec proprie, neqve titulo *Curiae*, & raro, extraqve usus *pragmatici* formulam, ab aliis vocati sunt, ut *veteres chartae, qvas ex auctore Gallico anonymo commemorat, propius inspectae nihil contra me probent.* Aliorum ne mentionem qvidem facere attinet, qvorum titulus ab *Imperatorio* Augusto est maxime seiunctus. Qvorsum referri debent *Ludovicus Balbus*, *Karolus Simplex, Odo*, & *Ludovicus Transmarinus*, qvos non fuisse Imperatores, Galli peritiores ipsimet fatentur. *Stephanus Baluzius in notis ad P. Marcam de Concordia Sacerdotii & Imperii lib. VI.c.25.* Titulus autem *Imperatoris* non iure Imperii, nec usu curiae, sed perraro in qvibusdam privilegiorum formulis, & epistolis, etiam dubiis, perscriptus, ac Odoni qvoqve non legitimo Galliae Regi, nec sine falsi suspicione additus, neqve a Romanorum Imperatore admissus & agnitus, neqve ab aliis Regibus comprobatus, neqve ad usum Curiae ascitus, neqve constanter servatus, & ab ipsis deniqve utentibus, eorumqve successoribus est intermissus. Eo minus probant nomina Regibus Francorum extra moris *pragmatici* formulam, a Pontificibus & Praesulibus tributa, ut *epithetorum* numerum impleant,

pleant, non ut titulorum, qvos verus *Curiae* usus definit, loco habeantur, qvod *Ludovici Balbi, Odonis, & Roberti* Regum causa observandum. Neqve eo secius de *Lothario* & *Ludovico* Regibus admonendum est, titulum *Augusti* ab Imperatorio seiunctum, qvi rarissime illis ascribitur, nihil ostendere praeter inane simulacrum, qvod a primo eius, de qvo hic agitur, tituli auspicio, & proprio perpetuoqve usu qvam longissime abest. Qvocirca Rex Clodovaeus, Consul ab Anastasio renunciatus, a qvo nominis Augusti initium & originem vulgo repetunt, nunqvam usus est *Augusti* titulo, contentus nomine INLVSTER, qvod propter *Consulatum honorarium* suscepit, tabulisqve praescripsit. *Du fresnius in Glossar. ex eoqve Mabillonius de re Diplomatica lib. II. c. 3.* Idem hoc iure ac merito possum affirmare de Anglorum Regibus, qvorum nullus adhuc dictus est *Augustus*, vel *Imperator*, usu proprio, atqve in formulas Curiae relato. Secus atqve se res habet cum *Imperatoris Augusti* titulo, qvi a *primo acqvirente* ad successores transiit, & cum auspicii sanctitate continuatus est, summaqve semper cum veneratione servatus. At non eandem rationem & viam ingressi sunt Angliae Reges, *Edgarus*, *Ethelredus*, & *Gvilelmus II.* qvi primo *Augusti* tituli auspicio caruerunt, & cum ad augendam regni gloriam, vicinorum ae-

mula-

mulatione exciti ſpectarent, nomen *Imperatoris* pro *epitheto* aſciverunt, neqve ad excelſiſſimum illud Caeſareae & auguſtae dignitatis faſtigium pervenerunt, ac intermiſſo qvoqve *Imperatoris* nomine, ad priſtinam conſvetudinem modeſtiamqve redierunt, & poſteri atqve ſucceſſores ab incepto tam invidioſo, & aemulationis pleno ſapienter abſtinendum putarunt. Qvaerit tamen, qvod obtendat, *varia vir doctrina Ioannes Seldenus*, & nomen, qvod proprio *charactere & ſymbolo* hiſtoria Romanorum definit, ex populari qvodam uſu aeſtimat, nec *epitheta*, neqve appellationes ex alia qvacunqve cauſa factas, a ſingulari & perpetuo titulo ſecernit. *De titulis honorum part. I. c. 2.* Proxime huius argumenti partem attigit *Gerardus Feltmannus*, Iureconſultus apprime doctus, ſed cui non licuit tam eſſe liberali, ut negaret, titulum eſſe proprium, & concederet, alios qvoqve Reges eum ſibi vindicare poſſe. *Tract. de tit. honor. l. I. c. 29.* Qvem minus caute, nec tanto par inſtituto ſecutus eſt novus *annotator* Seldenianus, qvi ducem in hoc genere, qvem ſeqveretur, accuratiorem deligere potuit *Io. Henricum Boeclerum*, *cuius extat elaborata, & ob civilis philoſophiae momenta elegans diſſertatio, qvam de auſpicio regio inſcripſit.* Nihilo autem eſt emen-

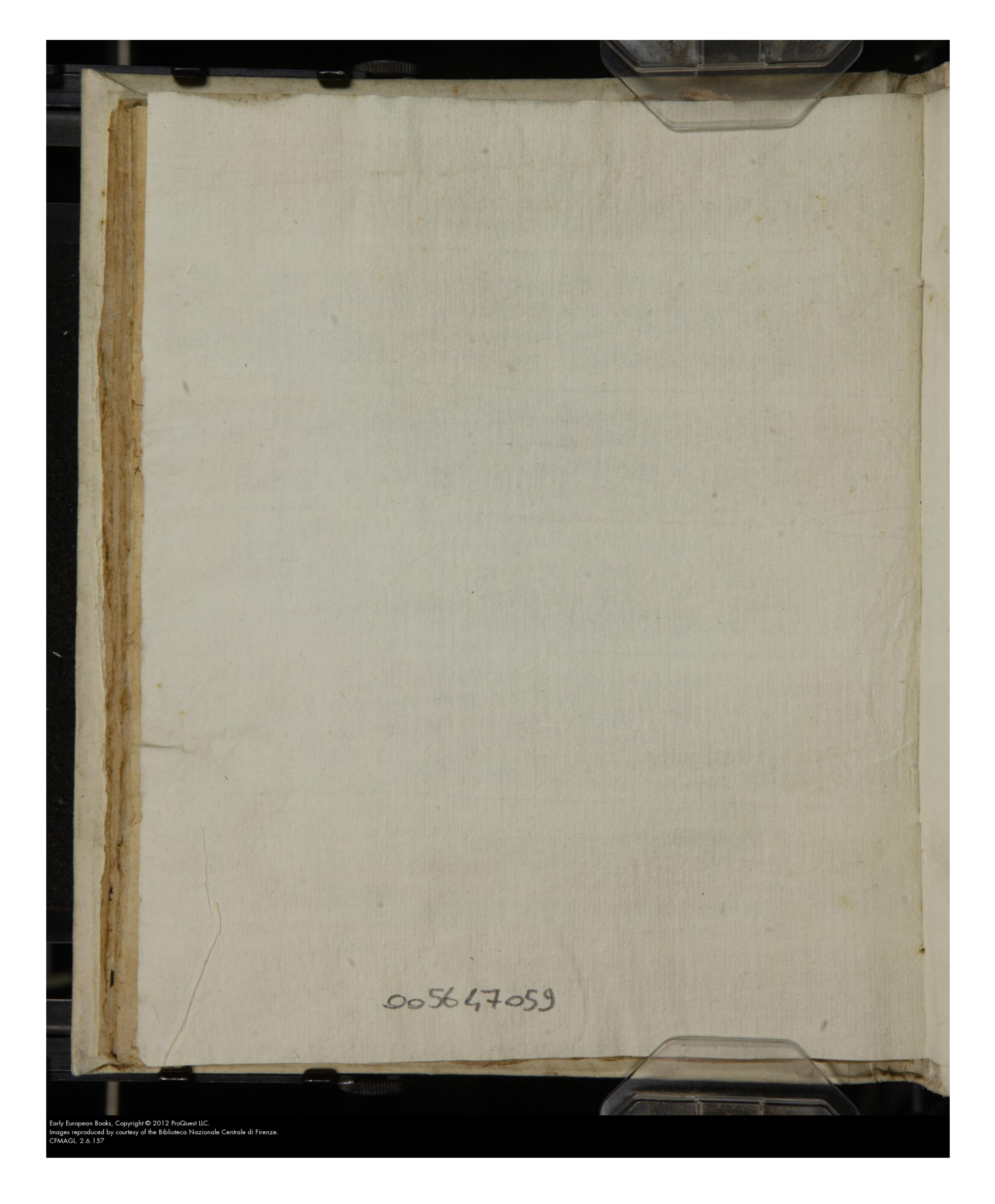
datior

datior ſententia *Antonii Matthaei, eruditi alioqvin doctoris Batavi*, Imperatores cumprimis ob Tribunitiam poteſtatem, *ſanctiſſimos & ſacratiſſimos* dici exiſtimantis, *de Nobilitate lib. I. c. 3.*

XVIII. Tandem pro eo, ac par eſt, concludo, & omni aſſeveratione affirmo, hunc, in qvo explicando multus fui, hunc, dico, unicum eſſe titulum, qvo inter cunctas nationes & gentes, ſine ambitione gloriatur *electus Romanorum Imperator* LEOPOLDVS, ſummus idem ac religioſiſſimus orbis Chriſtiani Princeps, Regumqve maximus, & ſupra omne regium in terris faſtigium evectus, ac ſuo proprioqve, & ſingulari prae aliis nomine *venerabilis*, & ſancto perpetuoqve iure, omnium Principum ac populorum, qvos humanitas imbuit, conſenſione AVGVSTVS, & conſtanti, neqve interrupto plurium ſeculorum uſu, diutiſſimoqve, nec unqvam intermiſſo Curiae more, cui nemo contradixit olim, neqve ulla veri ſpecie contradicere qvisqvam potuit, pleno & rem magis declarante titulo, qvem ſermo Teutonicus, fundamento *praecipui* ſalvo, ad ſignificatum *amplificandi* deflexit, SEMPER AVGVSTVS, auſpicio divinus, re ſacratus, exemplo ſanctus, & uno hoc nomine omnem gloriam, ſummamqve venerationem complexus.

AETERNITATI. AVGVSTAE.

005647059

